

Становища, постъпили по време на проведените обществени обсъждания със заинтересованите предприятия

В съответствие с нормативните изисквания за конкретизиране на наложени специфични задължения, с Решение № 2033 от 11.10.2012 г.¹, Комисия за регулиране на съобщенията (КРС/Комисията/регулаторът) откри процедура по обществено обсъждане относно проекти на решения за резултатите от прилагане на модели „отдолу- нагоре” за определяне на дългосрочните допълнителни разходи (LRIC, наричани по-нататък за краткост BULRIC модели) за мобилна мрежа по отношение на услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи и за опорна фиксирана мрежа по отношение на услугите генериране/терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, предоставяни от ефективен оператор, както и на методологията за определяне стойността на среднопретеглената цена на капитала (WACC) и приложените към тях проекти на консултативни документи относно „Резултати от прилагане на модела за мобилна мрежа за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи, предоставяни от ефективен оператор”, „Резултати от прилагане на модела за опорна фиксирана мрежа за услугите генериране/терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, предоставяни от ефективен оператор” и „Методология за определяне стойността на среднопретеглената цена на капитала”. В рамките на общественото обсъждане постъпиха становища от „Българска телекомуникационна компания” АД (БТК), „Мобилтел” ЕАД (М-тел) и „Космо България Мобайл” ЕАД (КБМ).

Постъпилите становища от предприятията са приложени в цялост към проектите на решения, тъй като са част от процедурата по окончателно приемане на наложените с решения на КРС № 1361 и 1362 от 31.05.2012 г. ценови специфични задължения.

I. Общи бележки

1. Относно наличие на неяснота относно предмета на процедурата по обществено обсъждане

М-тел застъпва виждане, че е налице неяснота кой е документът, публикуван на обществено обсъждане, като посочва, че определянето на конкретното съдържание на наложени специфични задължения² се извършва с отделно решение на Комисията. Предприятието мотивира наличието на неяснота с различия в текстовете на публикуваното на официалната страница на КРС и в национален ежедневник съобщение за откриване на общественото обсъждане и диспозитива на решение на КРС № 2033 от 11.10.2012 г. Предприятието твърди, че процедурата по обществено обсъждане е напълно опорочена, не е стартирала съобразно изискванията на закона, не отговаря на целите и принципите на Закона за електронните съобщения (ЗЕС), като в подкрепа на това си твърдение предприятието се позовава на Протокол № 55

¹ *Неразделна част от цитираното решение са проектите на решения относно определяне на цени за терминиране в на повиквания в индивидуални мобилни мрежи (Приложение 1 към решението) и относно определяне на цени за генериране на повиквания в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и за терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи (Приложение № 2 към решението), изчислени чрез BULRIC (Bottom-и Long-run Incremental Costs) модели на мобилна и на фиксирана мрежа)*

² *. IX.5.2.1., т. IX.5.2.2., т. X.5.2.1., т. X.5.2.2., т. X.5.3. и т. X.5.4. от Решение № 1361/31.05.2012 г. и т. У.4.1.1., т. V.4.2.1. и т. У.4.3.1 от Решение № 1362/31.05.2012 г. на КРС*

от редовно заседание на КРС, проведено на 27.09.2012 г., за приемане изпълнението на договора с консорциум „Екорис-Инсайт“, в качеството му на изпълнител на обществена поръчка с предмет разработване и прилагане на модели за определяне на разходите на електронни съобщителни услуги, предоставяни от фиксирана и мобилна мрежа, за нуждите на КРС, и анализ и оценка на разработен от КРС документ относно изисквания за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и формите на регулаторните отчети на предприятията, представящи електронни съобщителни услуги. Предприятието счита, че с приемане на договора за изпълнение на обществената поръчка не се очаква да се извършват допълнителни промени по изготвените модели.

Въз основа на гореизложените мотиви предприятието предлага откритата процедура по обществено обсъждане да бъде прекратена и да се открие нова процедура, с посочване на предмета на обществено обсъждане.

Мотивирайки се с липсата на конкретна информация за използваните от КРС източници и данни в моделите за мобилна и фиксирана мрежа, БТК пък е на мнение, че откритото обществено обсъждане на практика няма предмет.

Становище на КРС

КРС не би могла да се съгласи с твърденията на двете предприятия, относно липсата на яснота и на предмет на откритата с решение на КРС № 2033 от 11.10.2012 г. процедура по обществено обсъждане. Представените от М-тел и БТК становища, както и представеното от КБМ становище, оборват твърденията за липса на яснота и предмет на общественото обсъждане – видно от съдържанието на становищата, всички заинтересовани страни са били наясно във всеки един момент какъв е предметът на процедурата. Още повече, че в средата на 30 дневния срок постъпиха писма от М-тел и БТК с искане за предоставяне на достъп до файловете на моделите във формат Excel като към този момент не са направили възражения за неяснота относно предмета на процедурата. В случай че заинтересованите страни М-тел и БТК са имали неяснота за предмета на процедурата, която по техни твърдения води до пълна липса на предмет, логично е те да не предоставят становища изобщо. Напротив, в становището на БТК³, е отбелязано следното: „**Предмет на провежданата процедура по обществено обсъждане е определянето на разходоориентирани цени за генериране и терминиране на повиквания в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, които да бъдат прилагани считано от 1 юли 2013 г.**“. Посоченото, както и самият факт на представяне на подробни становища по детайлите на проектите на решения, оборват твърденията за неяснота в предмета на процедурата.

Няма законово изискване в съобщението в националния ежедневник и текста на публикуваното съобщение на страницата на КРС в Интернет да бъдат използвани точно определени думи, а е достатъчно от съдържанието на съобщението да става ясно за какво се отнася. Видно от текста на съобщенията в националния ежедневник и страницата на КРС в Интернет, и на двете места е изрично посочено, че на обсъждане са поставени **результатите от моделите** за определяне на разходоориентирани цени за терминиране, което именно е предметът на обществено обсъждане. Самите модели и методологията за определяне на среднопретеглена цена на капитала са мотивите за тези резултати.

В допълнение КРС посочва, че самите документи, поставени на обществено

³Писмо на БТК вх. № 04-04-266/15.11.2012 г, стр 12

обсъждане не са част от съобщението, а се публикуват на точно определено място на страницата на КРС в Интернет. И в двете съобщения за откритата процедура е посочено прецизно къде да се открият съответните текстове като видно от представените становища и за трите предприятия не е имало неяснота, в нито един момент, какво е тяхното съдържание и къде да открият съответната информация на страницата на КРС.

КРС не оспорва мнението на М-тел, че с приемане на договора за изпълнение на обществената поръчка с предмет „Разработване и прилагане на модели за определяне на разходите на електронни съобщителни услуги, предоставяни от фиксирана и мобилна мрежа, за нуждите на КРС” не се очаква да се извършват допълнителни промени по изготвените модели, тъй като те са разработени при отчитане на становищата на заинтересованите страни в рамките на процедурата на обществени консултации⁴ за принципите и подходите при изграждане на моделите за определяне разходите на ефективен оператор в съответствие с Препоръка 2009/396/ЕО относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и мобилна връзка в ЕС (Препоръка 2009/396/ЕО), още повече, че и в рамките на настоящото обществено обсъждане принципите и подходите за разработването им не са оспорени. Посоченото не означава и не е равнозначно на промяна на резултатите от прилагане на моделите.

2. Нарушение на процедурата по провеждане на обществено обсъждане

2.1. В своите становища БТК и М-тел застъпват позицията, че процедурата по обществено обсъждане е нарушена, тъй като резултатите от двата модела са представени чрез таблични извадки **в pdf формат**, а не чрез представяне на таблиците във **формат Excel** (формат .xls).

БТК мотивира своята позиция като посочва, че представените в pdf формат извадки, затрудняват прегледа на представените на обществено обсъждане документи и пречат за възможността за изготвяне на адекватна позиция по представения проект на решение.

М-тел счита, че предоставянето на „информация единствено по отношение на принципите за изграждане на модела и извадки, демонстриращи стъпките, свързани с получаване на резултатите за услугата терминиране е против един от основните принципи, залегнал в дейността на националните регулаторни органи на европейско ниво - принципа на прозрачност.” Също така, М-тел изтъква, че представените в консултативните документи извадки от самите модели не дават информация относно функционалността на моделите, съответно относно изчислените разходи за услугите.

В мотивите си двете предприятия цитират практика на европейските регулаторни органи, според която разработените от националните регулаторни органи в Португалия, Холандия, Франция, Обединено кралство, Дания и Италия модели са публични, като моделите на първите три регулаторни органа са публикувани във формат Excel. В

⁴ Решение на КРС № 2032/11.10.2012 г. относно приемане на резултатите от обществени консултации по следните консултативни документи: „Разработване на модел „отгоре–надолу” за определяне на дългосрочните допълнителни разходи (LRIC) за фиксирани мрежи в България”, „Разработване на модел „отгоре–надолу” за определяне на дългосрочните допълнителни разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България” и „Определяне на среднопрегледена цена на капитала (WACC) за фиксирани и мобилни мрежи в България”.

допълнение двете предприятия отбелязват позицията на КРС по приключилите обществени консултации относно принципите за разработване на моделите, приети с решение № 2032 от 11.10.2012 г. относно възможността за публикуване на моделите при спазване изискванията за опазване на търговската тайна.

От своя страна БТК оспорва мотивите на КРС за опазване на търговската тайна мотивирайки се, че разработените модели се отнасят до хипотетичен ефективен оператор, какъвто не е нито един от мобилните оператори, на които е наложено задължение за определяне на разходоориентирани цени за терминиране чрез прилагането на BULRIC, поради което според предприятието е „*неясно по каква причина моделът реферира към данни, които са търговска тайна*”.

В своите становища двете предприятия (БТК и М-тел) посочват, че КРС не е предоставила отговор на техни писма⁵, с които предприятията са предложили да бъде предоставен достъп до BULRIC моделите и да бъде удължен срока на обществените консултации.

Според предприятията непубликуването на моделите представлява съществено нарушение на процедурата по обществено обсъждане и неспазване на законовите изисквания да се публикува проект на мотивирано решение за определяне съдържанието на наложено специфично задължение.

Становище на КРС

КРС подчертава, че съществено за разбирането на моделите е информацията, съдържаща се в консултативните документи, а не формата (pdf или .xls) на публикуваната информация. КРС отбелязва, че в съответствие с принципите за прозрачност и предвидимост подходите и принципите за разработване на BULRIC моделите вече бяха предмет на обществени консултации, открити с Решение на КРС №227/16.02.2012 г. Нещо повече, КРС припомня, че тези принципи и подходи бяха представени на предприятията от консорциум „Екорис-Инсай”⁶ на проведена на 24.11.2011 г среща (представители на БТК, М-тел и КБМ присъстваха на срещата), т.е. преди откриването на обществените консултации. В допълнение към горното, КРС е публикувала във възможно най-детайлизиран и информативен вид извадки от електронните таблици. КРС отчита, че сравнението на съдържанието на информацията, включена в моделите, разработени за регулаторните органи, в изпълнение на Препоръка на Европейската комисия № 2009/396/ЕО, е трудно, от една страна, поради различия в детайлността на изискванията на регулаторните органи при разработването им, а от друга поради различните подходи на консултантските фирми, но подчертава, че доколкото в моделите е налице съпоставимост на съдържанието, то сравнителния анализ сочи, че публикуваната от КРС информация, макар и в pdf формат е по-изчерпателна, от информацията на някои регулатори във формат .xls и е по-малко изчерпателна от публикуваната информация на други регулатори. Също така КРС отбелязва, че в консултативните документи относно разработване на BULRIC моделите на регулаторни органи, провели обществено обсъждане във връзка с модели, разработени в съответствие с Препоръка на Европейската комисия № 2009/396/ЕО се обсъждат принципите на разработване на моделите, а не спецификите на тяхната функционалност.

Що се отнася до цитираната практика на европейски регулатори по отношение на аналогични регулаторни решения, сама по себе си тя не може да се използва за тълкуване на чл. 36 от ЗЕС. Също така, други европейски регулатори не са публикували таблиците във формат Excel, поради което избирателното цитиране на практика на няколко европейски регулатора не прави същата „най-добра регулаторна практика”.

⁵ Писмо вх. № 12-01-5404/26,10.2012 г. на М-тел и писмо вх. № 04-04-250/29.10.2012 г. на БТК

⁶ Избрания от КРС консултант въз основа на проведена процедура за възлагане на обществена поръчка

Въпреки изложеното в предходните две изречения, КРС посочва, че преди стартиране на общественото обсъждане на резултатите от BULRIC моделите беше проучена практиката на регулаторните органи относно публикуваната информация във връзка с проведени аналогични обществени обсъждания. В резултат бе установено разнообразие в подходите. Както е посочено и в становището на „Мобилтел“ ЕАД, представено в рамките на общественото обсъждане, към момента на проучването, от 7-те⁷ държави, разработили BULRIC модели за мобилна мрежа само 3 са публикували моделите си във формат .xls. От проучената информация, може да се заключи, че регулаторните органи, разполагащи с публичен модел са публикували модела, а тези, които не разполагат с такъв, не са. В тази връзка КРС подчертава, че не разполага с публична версия на двата си модела. Действително, към настоящия момент по-голяма част от регулаторните органи, нотифицирали разработените в съответствие с изискванията на Препоръка 2009/396/ЕО модели са публикували модулите във формат Excel, като част от публикациите са извършени след приемането на окончателни решения за резултатите от моделите. Отчитайки резултатите от направеното проучване, изложени по-горе КРС не намира противоречие между настоящата си позиция и позицията си по повод приемане на резултатите от обществените консултации⁸ по моделите, където е посочено, че „...електронните таблици, **могат да бъдат предоставени**” на предприятията, при опазване на търговската тайна.

КРС не би могла да приеме за сериозна, а още по-малко за аргументирана позицията на БТК, че тъй като моделът се отнася до хипотетичен оператор, какъвто не е нито едно от мобилните предприятия в България, то в него не може да се съдържа информация, представляваща търговска тайна. В тази връзка КРС отбелязва, че е добре известно, че М-тел не предостави информацията, изискана от КРС във връзка с разработването на мобилния модел и по съдебен ред оспори решението, с което тази информация беше изискана. Информация за мобилния модел, обявена за търговска тайна, беше предоставена от БТК и КБМ при условията на подписано тристранно споразумение за опазването ѝ. **КРС дебело подчертава, че спазва и ще спазва поетите ангажменти за опазване на търговската тайна.**

По повод бележката за липса на отговор на писма⁹ на БТК и М-тел, КРС отбелязва, че това е направено в рамките на настояща процедура по приключване на общественото обсъждане на резултатите от прилагане на BULRIC моделите, както е посочено в писмо на КРС изх. № 12-01-5404/28.11.2012 г.

Във връзка с твърденията за нарушаване на процедурата по обществено обсъждане КРС посочва, че конкретният случай се касае за решение на регулатора за конкретизиране на специфично задължение, което попада в категорията от решения по чл. 42, ал. 1 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС), който изрично предвижда провеждане на обществено обсъждане по реда на чл. 36 от ЗЕС. Съгласно чл. 36 от ЗЕС за тази категория от решения се изисква публикуване на мотивите на проекта на решението, което да позволи на предприятията да предоставят становища. Това не означава да се публикува цялата информация по административната преписка, а само тази част от фактическите основания, които мотивират планираното решение. С Решение № 2033/2012 г. на КРС са публикувани конкретните стойности, калкулирани от модела, и пълна информация за модела и резултатите от моделите под формата на текстови документ във формат .pdf. Видно от съдържанието на текстовите документи, същите разясняват същността на моделите, техните входни данни (без търговска тайна) и начина, по-който е калкулирана крайната цена в проектите на решения.

На базата на предоставената информация в приложенията към Решение № 2033/2012 г.

⁷ Белгия, Франция, Дания, Италия, Испания, Португалия, Великобритания

⁸ Решение на КРС № 2032/11.10.2012 г.

⁹ Писмо вх. № 12-01-5404/26.10.2012 г. на М-тел и писмо вх. № 04-04-250/29.10.2012 г. на БТК

на КРС, може да се провери дали решението е достатъчно мотивирано от фактическа страна като предприятията могат да проверят направените изчисления. Както самите предприятия посочват в своите писма¹⁰, липсата на файла на самите модели в .xls формат „затруднява” предоставянето на становището, но не и да прави предоставянето на становище невъзможно. В допълнение, посоченото затруднение е посочено от страна на БТК и М-тел.

2.2. БТК и М-тел посочват, че поставените на обществено обсъждане документи не съдържат мотиви, пояснения и източници на използваните в моделите входящи данни. Двете предприятия изразяват съмнения относно конфиденциалността на използваните от консорциум „Екорис-Инсайт” данни. На това основание те поставят под сериозни съмнения адекватността на моделите спрямо реалната ситуация на българския пазар и отправят искания предоставените данни и данните, получени от предишен опит на консултанта, да бъдат описани и детайлно обосновани, като съответно бъде пояснено използването на конкретни референтни данни, поради факта, че се засягат входящите данни за моделите. Двете предприятия посочват, че тъй като нямат достъп до входните данни, използвани от консултанта не са в състояние да представят обосновано становище по изготвените модели и резултатите от тях.

Становище на КРС

КРС припомня, че във връзка с изпълнението на обществена поръчка относно разработване на BULRIC модели в съответствие с препоръка 2009/396/ЕО¹¹ на 24.11.2011 г., преди откриването на обществени консултации относно принципите и подходите за разработване на моделите, бе проведена среща между КРС, консорциум „Екорис-Инсайт” и представители на предприятията, в т.ч. на БТК, Мобилтел и КБМ. На срещата от страна на КРС и консорциум „Екорис-Инсайт”, беше акцентирано, че с оглед на това моделите да са максимално съобразени с националните особености, както и да отразяват в най-висока степен и спецификите на всяка една от мрежите е необходимо всяко едно от предприятията да предостави данни и друга необходима и налична информация, които ще бъдат искани със съответни въпросници. В тази връзка „адекватността на моделите спрямо реалната ситуация в България” е в пряка зависимост от качеството на предоставената от предприятията информация или от непредоставянето (частично или напълно) на изисканата от КРС информация. Регулаторът акцентира още веднъж, въпреки че това е отбелязано и в документите към проекта на решението за приемане на резултатите от BULRIC моделите, че навсякъде, където това е било възможно, се ползват данните, представените от предприятията..

По отношение на изразените от предприятията резерви относно конфиденциалността на данните КРС отбелязва, че въз основа на предоставените извадки от моделите БТК може да сравни данните, включени в модела с предоставените от самото предприятие данни. Що се отнася до М-тел, то предприятието не само, че не е предоставило данни, но и оспори по съдебен ред решение на КРС № 1096/01.12.2011 г., с което регулаторът изиска от предприятията да предоставят данни във връзка с разработване на BULRIC моделите.

2.3. БТК и М-тел считат, че използването на стойностите за среднопретеглената цена на капитала (WACC) за фиксирана и за мобилна мрежа в моделите, определени въз основа на „Методология за определяне стойността на средно претеглената цена

¹⁰ Виж бележка 11.

¹¹ Виж бележка 7.

на капитала", нарушава процедурата по обществено обсъждане, тъй като данните за тези показатели се явяват входящи за моделите и в този смисъл решението на КРС е предопределено.

В становището си М-тел посочва, че видно от проектите на решения на Комисията, методологията ще бъде одобрена два пъти, с всяко от решенията, определящи разходоориентираните цени за генериране/терминиране на съответния пазар.

Становище на КРС

Както е посочено в т. 1 по-горе, приемането на изпълнението на договора за изпълнението на обществена поръчка с предмет разработване и прилагане на модели за определяне на разходите на електронни съобщителни услуги, предоставяни от фиксирана и мобилна мрежа, за нуждите на КРС, и анализ и оценка на разработен от КРС документ относно изисквания за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и формите на регулаторните отчети на предприятията, представящи електронни съобщителни услуги, както и на резултатите от консултативните документи, обект на приключилите обществени консултации не означават, че резултатите от прилагане на моделите, в т.ч. и при промяна на входните данни, са статични.

„Методология за определяне стойността на среднопретеглената цена на капитала" е част от мотивите и на двата проекта на решения за определяне на резултатите от прилагането на моделите като разходоориентирани цени за терминиране. Тъй като среднопретеглената цена на капитала е част и от двата модела, съответно методологията ще бъде част от мотивите и на двете решения. Твърдението на предприятието, че КРС ще приеме два административни акта по един и същи въпрос, е неоснователно тъй като се касае за повторение на мотивите на административните актове, а не на самата разпоредителна част от актовете. Сама по себе си методологията няма за цел да създава задължения.

Независимо от гореизложеното, КРС прави съответно изменение в проектите на решения за избягване на противоречиво тълкуване, че съществува отделен административен акт с предмет посочената методология.

3. В становището си М-тел посочва, че не е осигурено правото на предприятията да разработят собствени модели за определяне на разходите, съобразно Препоръката на Европейската комисия от 7 май 2009 г. относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и мобилна връзка в Европейския съюз (2009/396/ЕО), въз основа на които националните регулаторни органи могат да сравнят резултатите от подхода по модела „отдолу нагоре" с тези от модела „отгоре надолу", тъй като подобни модели следва да са в съответствие с изискванията за разделно счетоводство. Предприятието отбелязва, че няма яснота дали в моделите е предвидена и последваща възможност за преизчисления на база на реалните данни на предприятията, с оглед проверка и подобряване на резултатите от моделите, както не е налице и позиция на КРС по този въпрос.

Становище на КРС

КРС не би могла да се съгласи с твърдението на М-тел, че не е осигурено правото на предприятията да разработят собствени модели за определяне на разходите, съобразно Препоръка 2009/396/ЕО¹². Напомняме, че на предприятията беше предоставена възможност да заявят своите намерения за разработване на модел „отгоре надолу" (или т.нар. Top Down Long Run Incremental Cost) в рамките на проведеното обществено обсъждане на консултативен документ за формата и

¹² Виж бележка 7.

методологията за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство. На официалната интернет страница на КРС е публикуван консултативния документ за формата и методологията за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство с отразените становища от заинтересованите страни и позицията на регулатора по тях (Приложение № 1 към Решение № 1604 от 12.07.2012 г. на КРС). С въпрос 9.2. „Считате ли, че за целите на разделното счетоводство е по-подходящо предприятията да използват LRIC Top Down методология вместо FDC/FAC?“ от цитирания документ, на предприятията е предоставен избор между LRIC Top Down и FDC/FAC методология, която да бъде използвана за целите на разделното счетоводство. Още веднъж подчертаваме, че и трите задължени предприятия в становищата си заявиха своите предпочитания към използването на FDC/FAC методология за целите на разделното счетоводство.

По отношение на възможностите за включване на „реалните данни“ на М-тел КРС отбелязва, че моделите са гъвкави и принципно позволяват промяна на входните данни. Същевременно КРС отбелязва, че такава възможност е била предоставена на М-тел. Регулаторът още веднъж отбелязва, че предприятието не само не се е възползвало от тази възможност, но и с оглед забавяне на процеса по разработване на BULRIC модела оспори по съдебен ред решение на КРС № 1096/01.12.2011 г., с което бяха изискани данни във връзка с разработване на BULRIC моделите.

4. М-тел изразява своето виждане, че би следвало в изготвените модели да бъде направено калибриране, при което да бъдат съпоставени данните за разходите от моделите за модерно ефективно предприятие (МЕП) с реалните данни за разходите на мобилните предприятия. С изготвянето на подобно сравнение, според предприятието ще бъде възможно да се направи реална оценка на направените прогнози за търсенето, последващото моделиране и изчисляването на крайните резултати. Предприятието отбелязва, че в представените на обществено обсъждане документи няма никаква яснота дали Комисията е извършила калибриране, както и какви са резултатите, като посочва, че това е от особена важност, с оглед на преценката доколко резултатите от моделите съответстват на реалните разходи на операторите. В тази връзка предприятието предлага в окончателните решения за определяне съдържанието на мерките разходоориентирани цени да бъде включен изричен текст, както следва:

„Комисията извършва съответни корекции в цените по т. 1 при наличие на значителни разлики (10% или повече) между:

а) данните за разходите, получени от BULRIC (Bottom-up Long-Run Incremental Costs) модела на Комисията и

б) данните за разходите, получени от модели на задължените предприятия, основаващи се на подход на моделиране „отгоре надолу“, използващи дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи, и одитирани от независим одитор, в случай, че такива модели са изготвени.“, ако КРС не извърши нужното калибриране.

Становище на КРС

По отношение на становището на М-тел КРС обръща внимание, че именно с цел калибриране на данните за структурата на мрежите, за разходите и за характеристиките на потреблението на модерно ефективно предприятие (МЕП) с реалните данни за структурата на мрежите, за разходите и за характеристиките на потреблението на съществуващите предприятия, както вече нееднократно е посочено от КРС, от предприятията бяха поискани данни и прогнози, които да бъдат ползвани като входящи данни за моделите с цел постигане на адекватни

резултати и отразяване в максимална степен на спецификите на разгърнатите мрежи от българските предприятия и разходите, свързани с тяхното функциониране и съответно характеристиките на потреблението на мобилни услуги от българския потребител.

По отношение на текста, който е предложен от М-тел да бъде включен в окончателните решения за определяне съдържанието на мерките за разходоориентирани цени подчертаваме, че до настоящия момент предприятието по никакъв начин не е заявило намерение да разработи свой модел „отгоре надолу“ за изчисляване на дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи (Top Down Long Run Incremental Cost – TDLRIC) с цел предоставяне на одитирани резултати, въз основа на които да се извършват корекции на резултатите, получени от BULRIC модела на КРС. Както е известно и за предприятията Препоръката допуска възможност за сравнение на данните от одитирани TDLRIC резултати от модели на предприятията и BULRIC резултати от модела на регулатора, ако се прецени, че е необходимо. Но от друга страна в Препоръката е указано, и това отново е добре известно на предприятията, че крайният срок за хармонизиране на подхода за регулаторно третиране на цените за терминиране и определянето им въз основа на резултати от BULRIC модел на регулатора е края на 2012 г. В тази връзка напомняме, че задължението за определяне на разходоориентирани цени за терминиране в мобилни мрежи в съответствие с приета Препоръка на ЕК с оглед предвидимост на действията на регулатора е наложено още през 2009 г. с решение 236/17.03.2009. Считано от тогава до настоящия момент са изминали 3 г., през които предприятията имаха възможност да изградят и заявят намеренията си да разработват свои TDLRIC модели, за да може одитираните от тях резултати да бъдат сравнявани, но към датата на откриване на настоящето обществено обсъждане това не е направено.

В допълнение, КРС счита за необходимо да обърне още един път внимание, че както беше посочено в позицията на КРС по т. 3 по-горе при провеждането на общественото обсъждане на „Форма и методология за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство“ всички заинтересовани страни, от които бяха получени становища като предпочитана методология за целите на разделното счетоводство посочиха „пълно разпределение на разходите“ (FAC/FDC) вместо TDLRIC. Отчитайки становищата на предприятията КРС не е разглеждала възможността за сравняване на TDLRIC и BULRIC, тъй като това би могло да бъде прекомерно обременяване и ангажиране на допълнителни финансови ресурси за предприятията в условията на финансова криза.

5. М-тел и БТК изразяват несъгласие с обясненията на КРС по отношение на крайните резултати от моделите, като считат, че прилагането на разработения модел води до определяне на разход, а в същото време от представеното описание на изчислителен лист 11 може да се направи извода, че освен разход, в резултатите се коментира и цена. М-тел отбелязва, че е некоректно в двата модела (мобилен и фиксиран) да бъдат посочени различни показатели за крайния резултат - в мобилния модел се определя „чист LRIC по отношение на услугата терминиране“, докато във фиксирания - „са представени цените за генериране, съответно за терминиране на повиквания в български лева.“

Принципното мнение на предприятието е, че крайният резултат от моделите следва да бъде разход за дадена услуга, а не цена. Според предприятието от консултативните документи не става ясно дали в изчисленията на модела само чрез среднопретеглената на капитала (WACC), Комисията определя цената на дадена услуга. Становището на М-тел е, че цената на дадена услуга следва да отчита и обичайна норма на печалба.

В становището си БТК още веднъж посочва, че липсата на достъп до BULRIC модела не позволява да се изследват отделните зависимости в него, както и да се направи оценка за начина, по който влияят на крайния резултат, поради което предприятието е затруднено да установи характера на получените в Извадка 46 данни. От наименованието на изчислителния лист, както и факта, че цените в проекта на решение са посочени във формата, в който е представена и Извадка 46, предприятието приема, че посочените в последната колона данни отразяват оценката на КРС за цената на услугата терминиране в мобилни мрежи за разглеждания период. В същото време резултатите не съдържат конкретна извадка за разхода на минута за разглеждания период, а изчисляването им на база на Извадка 45 е затруднено, поради липса на информация за прилаганите зависимости в модела.

Становище на КРС

Бележките на БТК и М-тел относно обясненията на КРС по отношение на крайните резултати от моделите се приемат частично и на съответните места в текстовете към извадките, показващи крайните резултати, са направени редакционни поправки с цел постигане на яснота. В тази връзка КРС отбелязва, че резултатите представени в извадка 46 са изчислени чрез разработения модел на мобилна мрежа в съответствие с Препоръка № 2009/396/ЕО. Чрез моделите се изчисляват дългосрочни допълнителни разходи за терминиране за минута и съгласно чл. 1 от Препоръката националните регулаторни органи следва да определят цени за терминиране въз основа на разходите, направени от ефективен оператор. При определянето на цената въз основа на дългосрочни допълнителни разходи се добавя и средно претеглената цена на капитала в проценти с оглед гарантиране на възвращаемостта от инвестирания капитал и задържането на предприятието в сектора. Моделите са разработени така, че резултатите от моделите да определят размера на чистите LRIC разходи за минута за съответната услуга, към които се включва средно претеглената цена на капитала за съответния вид мрежа, за да се получи цената на минута за генериране/терминиране във фиксирана мрежа и за терминиране в мобилна мрежа.

КРС обръща внимание, че така определените цени са в съответствие с посоченото в т. 8 от преамбюла на Препоръката, както следва:

„В член 8, параграф 2 от Директива 2002/21/ЕО в допълнение се изисква НРО да насърчават конкуренцията, като наред с другото гарантират, че всички ползватели извличат максимална полза, що се отнася до избора, цената и качеството на услугата, и няма опорочаване или ограничаване на конкуренцията. За постигане на тези цели и съгласувано прилагане във всички държави-членки, регулираните цени за терминиране следва да бъдат намалени възможно най-бързо до разходите на ефективен оператор”.

6. Според М-тел КРС не се е съобразила със становището на Европейската комисия, представено в рамките на нотификационната процедура на пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи (Case ВС/2012/1318) за осигуряване на плавен преход между последната стъпка от предвидения в анализа график за постепенно намаляване на цените за терминиране и резултатите от мобилния BULRIC модел, тъй като чрез него се получава спад от 50% от 01.07.2013 г. спрямо 01.01.2013 г. Предприятието счита, че по този начин отново не е спазен принципът предвидимост в действията на регулатора и мобилните предприятия в страната са поставени в ситуация, в която за изключително кратък период от шест месеца цената за терминиране на гласови повиквания ще отбележи значителен спад.

Становище на КРС

КРС не би могла да се съгласи със становището на М-тел и подчертава, че в становището на Европейската комисия по нотифицирания пазар на едро за термиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи (Case VC/2012/1318) е посочено, че предложеният метод на сравнителен анализ и бъдещи процентни намаления, изглежда не отразяват разходоефективните целеви нива в края на съответните периоди на постепенно намаляване. Съгласно становището на Европейската комисия **получените нива, считано от 1 януари 2013 г., са приблизително два пъти по-високи от средната стойност на целевите нива в страните, прилагащи чист BULRIC метод.**

Европейската Комисия е отбелязала и уверението, дадено от КРС, че от 1 юли 2013 г. ще прилага своя чист BU-LRIC модел.

В тази връзка КРС намира за некоректен начинът, по който се реферира към становището на Европейската комисия по нотифицирания пазар на едро за термиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи (Case VC/2012/1318) и поради тази причина КРС поддържа своята позиция, за да бъде спазен именно принципа предвидимост в действията на регулатора и в съответствие с решение 1362/31.05.2012 г. на КРС.

II. По отношение на документа „Резултати от прилагане на модела за мобилна мрежа за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи, предоставяни от ефективен оператор“

Като цяло въз основа на изразените от М-тел и БТК становища, които почти изцяло се препокриват, двете предприятия са на мнение, че поради липса на достъп до BULRIC модела във формат Excel, както и поради липса на информация относно използваните данни, не е налице възможност за предприятията да изследват отделните зависимости в модела. Според предприятията това е един от основните недостатъци в проведената процедура, който може да бъде отстранен единствено чрез цялостно преработване на проекта на решение и повторното му поставяне на обсъждане от заинтересованите страни.

Коренно различно е становището на КБМ, търговска тайна.

Становище на КРС

По мотивите изложени в т. I.2.1, КРС не би могла да приеме предложението на БТК и М-тел за цялостно преработване на проекта на решение и повторното му обществено обсъждане, още повече че информацията, представляваща търговска тайна, ще бъде опазена от КРС, независимо от формата на представяне на моделите.

КРС не би могла да приеме и бележката на КБМ (търговска тайна).

1. БТК и М-тел считат, че заложените в модела входящи данни за търсенето са необосновани.

1.1. БТК от своя страна отбелязва, че не е ясно какви са прилаганите критерии от страна на консултанта консорциум “Екорис-Инсайт”, разработил модела на ефективен оператор, предлагащ електронно съобщителни услуги чрез мобилна мрежа, при калибриране на данните за мрежовите елементи и свързаните с това разходи, кога се счита, че е налице необосновано несъответствие и на какъв принцип се използват референтни показатели. Предприятието посочва, че счита, че такива разяснения ще осигурят по-голяма прозрачност с оглед извършването на адекватна оценка за това в каква степен се съблюдают принципите на моделиране при изграждане на мрежата на ефективен мобилен оператор в България. Определянето на входящите в модела данни става при съблюдаване на ясно дефинирани принципи. Според предприятието това е едно от основанията предприятието да счита, че така проектираната мрежа не изпълнява изискванията за мрежа на ефективен мобилен оператор в България, което от своя страна поставя под съмнение получените резултати от прилагането на модела. В позицията си БТК, реферирайки към поставения на обществена консултация документ „Разработване на модел “bottom-up” за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България” и на резултатите от обществените консултации по същия документ, приет с Решение на КРС №2032/11.10.2012 г, твърди че КРС прилага два коренно различни подхода за определяне на прогнозния трафик по години, като не са представени мотиви за това. Коренната промяна според дружеството се състои в това, че в документа поставен на обществено обсъждане и приет с решение №2032/11.10.2012 г. КРС е посочила, че:

“Необходимата информация за моделиране на търсенето в мобилните мрежи беше поискана от Мобилтел, КБМ и БТК, за да се гарантира, че моделът взема предвид мненията на участниците на този пазар. От трите предприятия беше поискано да

прогноzirат търсенето на своите услуги за период от 4 години. КРС ще използва тези прогнози и своите собствени оценки за растежа на пазара и услугите, за да изчисли прогнозен обем на трафика през следващите 4 години. Трафикът за взаимно свързване между фиксираните и мобилните мрежи ще бъде съобразен в двата модела”, докато в документа, поставен на обществено обсъждане с решение 2033/11.10.2012 г. с Резултатите от прилагането на модела е посочено, че:

“...моделът взема предвид данните и прогнозите на участниците на този пазар”, като в тази връзка КРС е посочила и че:

“От трите предприятия беше поискано да прогноzirат търсенето на своите услуги за период от 4 години. В модела са използвани прогнозите на предприятията, когато са предоставени, а в случай на непредоставени данни са използвани оценки за растежа на пазара и услугите, за да се изчисли прогнозен обем на трафика през следващите 4 години”.

Изложеното е основание за БТК да твърди, че е неясно по какъв начин се използват данните на предприятията за развитието на пазара, в случай че такива са предоставени от повече от едно предприятие и съответно при какви условия се извършва оценка за бъдещото развитие на пазара, когато нито едно предприятие не предоставило такива данни.

БТК допълва становището с опасения относно това, че заложените прогнози за развитието на трафика в мобилния модел не кореспондират с определения пазарен дял на ефективния мобилен оператор. В тази връзка предприятието представя сравнителен анализ на резултатите, получени въз основа на предоставените от БТК данни в рамките на годишните въпросници за отчет на дейността на предприятията (търговска тайна) и извлечените такива на база посочените в извадките данни, като сочи, че прилагането на такъв подход няма да внесе изкривявания, тъй като пазарният дял на БТК е съизмерим с определения за ефективния мобилен оператор. Сравнявайки действително отчетеното от БТК средно потребление на абонат, с прогнозираното в модела, предприятието констатира, че прогнозата се различава от реалните данни на БТК. Въз основа на отклонението между прогнозираното потребление по отношение на повикванията в собствена мрежа и отчетеното от БТК, дружеството заключава, че за разглеждания период следва да се очаква задълбочаване на проблема със “затваряне на трафик”, въпреки предприетите регулаторни интервенции. В тази връзка предприятието отбелязва, че преодоляването на проблема със затварянето на трафика е било част от мотивите на КРС за налагане на мерки на пазара за терминиране на гласови повиквания и индивидуални мобилни.

1.2. Според М-тел (т. 1 от становището на М-тел) в основата на проектирането на модела е заложена прогноза за бъдещото търсене на съответните услуги, което никъде в модела не е разписано. Предприятието изразява мнение, че допусканията по отношение на брой абонати, обем на трафика, брой повиквания и др. за МЕР не кореспондират с реалното развитие на телекомуникационния пазар в Република България и е логично прогнозата за бъдещото търсене на услугите да следва и изводите, направени в годишните доклади на регулатора. В подкрепа на застъпеното становище М-тел на фиг. 1 на стр. 15 от становището си представя процентното изменение в броя на изпратените SMS и MMS за дадена година спрямо предходната за периода 2008 - 2011 г. Въз основа на графиката предприятието твърди, че са налице драстични разлики между направеното в модела допускане, че изходящите и входящите мултимедийните съобщения (MMS) ще нарастват със същия процент като кратките текстови съобщения (SMS) в мрежата на МЕР и реалното изменение на същите услуги за периода 2008 - 2011 г. съгласно наличните исторически данни (т. 7 от становището на М-тел).

В своето становище БТК също е отбелязала, че направеното допускане при прогнозиране на търсенето за MMS и SMS услуги се отклонява от темповете на нарастване на SMS и MMS услугите, по данни от годишните доклади на КРС. Според М-тел посочените драстични отклонения между допусканията и отчетните данни онагледяват факта, че моделът не отразява реалното развитие на търсенето на услуги в Република България и доказва, че допусканията по отношение на входящи за модела данни за бъдещ период са необосновани.

1.3. В т. 7 от становището си М-тел намира за неаргументирано и допускането за СКР от 30% на годишна база за пренос на данни през мрежата на МЕР, като посочва, че липсва информация за начина, по който е определен този процент и отбелязва, че като отчита, че върху обема на този показател влияят редица фактори - като използването на „умни телефони“, предлагането на все повече тарифни планове с включен определен обем трафик на месец и/или преференциални цени на МВ, е на мнение че този процент следва да е подплатен с конкретни стойностни показатели, както и че може да се очаква много по-висок ръст от заложените 30%. В подкрепа на това си виждане М-тел представя данни на ЕК за развитието на широколентовия достъп до интернет в периода от 2004 до 2012 г. на 27-те държави членки.

1.4. По отношение на Извадка 7, която показва реално фактурираните минути във връзка с изходящите повиквания от абонатите, в т. 8 от становището си М-тел има следните забележки и коментари:

Според предприятието заложените трафични данни за повиквания в рамките на мрежата, повиквания към други мрежи в страната (фиксиран и мобилни) и повиквания към международни мрежи, както и терминираните в мрежата на МЕР минути не кореспондират със заложените относителен пазарен дял на МЕР. По изчисления на М-тел средногодишната стойност на генерираните от един потребител на МЕР повиквания възлизат на (търговска тайна) по-високо от реалната стойност на този показател да дружеството. Същото е и съотношението на терминираните минути от потребител на МЕР и на М-тел - с 40% повече от реалните данни за Мобилтел.

Поради тази причина предприятието счита, че е налице разминаване във входящите данни като предполага, че тези трафични данни кореспондират в голяма степен с евентуален прогнозен дял за МЕР от 33%.

Също така предприятието посочва, че в допълнение към анализираната информация за реално фактурираните минути, следва да бъде обърнато внимание и на заложените проценти по отношение на минутите за задържане на фактурираните успешни повиквания плюс времето за задържане на нефактурираните неуспешни повиквания (*технически трафик*). Предприятието представя изчисления, базирани на информацията от документа за мобилния BULRIC модел като посочва, че по отношение на изходящите повикванията на дребно в зависимост от дестинацията е заложен различен процент за техническия трафик, което по никакъв начин не е обяснено или подкрепено с аргументи. Също така, според Мобилтел тези проценти са прекалено високи и не е адекватна направената прогноза специално по отношение на повикванията към фиксирани и други мобилни мрежи в страната - около 60%. От друга страна, за международните повиквания този процент е значително по-нисък, което, по никакъв начин не е обосновано в проекта на документа. По отношение на услугата терминиране на гласови повиквания в мобилната мрежа на МЕР е налице идентична ситуация, като прави впечатление и фактът, че при определянето на видовете трафични услуги не са разписани отделно повиквания към мрежи за широколентов безжичен достъп с номера от типа 99X, което от друга страна е залегнало в регулаторните отчети, които предприятията трябва да попълват, съгласно наложеното задължение за счетоводство. В резултат от това, М-тел

счита, че не е ясно за заинтересованите страни как КРС е определила вече предлаганите от предприятията с мрежи за широколентов безжичен достъп (BWA) с номера от типа 99X услуги като фиксирана или мобилна гласова услуга, или е допусната непълнота по отношение на разписаните в модела услуги.

1.5. В т. 9 от становището си М-тел изразява несъгласие със заложените в модела брой изходящи повиквания, генерирани от абонати на МЕР (стр. 29 от документа), като представя сравнителна информация за средномесечния брой повиквания според ценовите кошници на ОИСР и този показател за МЕР за 2012 г. предприятието посочва, че според представената информация, заложените данни за МЕР се доближават до характерното потребление на високата кошница, а отчитайки и заложения ръст в броя на повикванията за ефективния оператор през периода до 2015 г., то още през 2014 г. ще бъдат надхвърлени.

В заключение, М-тел посочва, че това още един път доказва, че при формирането на търсенето на услуги, използвано за проектиране на мрежата на ефективния оператор не е отразена реалната ситуация в Република България и не са отчетени историческите данни за средномесечния брой повиквания на абонат, които са известни на Комисията. Предприятието счита, че по този начин се опорочава процеса по моделиране, имайки предвид че ефективният оператор би следвало да осъществява дейност на територията на страната. Според М-тел при моделирането следва да се вземат предвид историческите данни, налични при регулатора и да се прогнозира развитие, съгласно тенденциите за нарастване на трафика в минали периоди, ситуацията и развитието на пазара, включително достигнатата степен на насищане. Не на последно място, предприятието посочва, че счита за абсолютно необосновано допускането, че броят на повикванията към други мобилни мрежи през 2013 г. за МЕР (Извадка 10) ще бележи спад и след това нарастване, докато за всички други типове изходящи повиквания е налице ръст през разглеждания период 2012-2015 г.

1.6. В т. 10 от становището си М-тел обръща внимание, че текстът, описан в Раздел 2.05 (стр. 29 от документа), не съответства на данните в Извадка 11, а на Извадка 9.

На следващо място, предприятието отбелязва, че прогнозирания ръст на (on-net) трафика, според данните от Извадка 11, е прогнозиран да нараства през разглеждания период. Тъй като от същата таблица е видно, че е налице почти симетричен изходящ трафик към други мобилни мрежи в страната и терминирания от тези мрежи входящ трафик предприятието заключава, че е прието допускането, че всички участници на пазара са с идентични дялове. В резултат от това, М-тел счита, че е налице противоречие с предвиденото в анализа на съответния пазар, а именно, че чрез прилагането на разходоориентирани цени, определени чрез BULRIC модел, ще се преодолее твърдения от КРС конкурентен проблем на пазара за „затваряне на трафик в собствената мрежа“.

1.7. В т. 11 от становището си по отношение на Извадка 12, М-тел счита за неясно определянето на множителя *BHE to Mbps conversion factor*. Дружеството изтъква, че канал с една и съща ширина може да обслужва различен гласов трафик в зависимост от кодиращия алгоритъм. При мобилните наземни мрежи гласовия канал може да има 13 kbps (Full Rate); 12,2 kbps (Enhanced Full Rate); 6,5 kbps (Half Rate) или при различните кодеци на Adaptive Multi Rate - 12,2; 10,2; 7,95; 7,4; 6,7; 5,9; 5,15; 4,75 kbps. Всички гореспоменати кодеци могат да се избират автоматично от системите в зависимост от качеството на връзката и натоварването на мрежата. Поради това М-тел не вижда еднозначна математическа връзка между Ерланги и Mbps и счита, че така изчисленият множител е неприложим.

Становище на КРС

КРС не приема бележката на БТК относно липсата на яснота какви са прилаганите критерии от страна на консултанта “Екорис-Инсайт” за калибриране на данните за мрежовите елементи и свързаните с това разходи. В тази връзка посочваме, че на стр. 9, т. 3.3. „Изграждане на мрежата” от консултативния документ „Резултати от модела „отдолу-нагоре” за определяне на допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България” е обяснено, че BULRIC моделът изчислява необходимия брой възли въз основа на технически правила. Тези технически правила са установени чрез процес на калибриране, така че изчисленият от модела брой на възлите **да се съчетава с действителния брой възли в мрежите на предприятията**, при еднакъв мащаб и обхват на изискванията за пренос по мрежата. Следователно моделът използва т.нар. подход „scorched node” на модифицирани съществуващи възли, **т.е. отчита съществуващата топология на радио-мрежата, използвана от предприятията**. При този практичен избор се постига съответствие на реалистичен стандарт за ефективност за предприятията в България. Алтернативният подход, наричан „scorched earth“ е по-малко практичен и е отворен за широко тълкуване, тъй като се опитва да отчете разходите за една идеална топология на мрежата. Подходът „scorched earth“ позволява пълна промяна на дизайна на мрежата, без да се вземат предвид никакви минали инвестиции и съществуващото местоположение на възлите и техния брой.

Избраният подход на модифицираните съществуващи възли („scorched node”) е в съответствие с подхода, използван и от други регулаторни органи и на други пазари.

В допълнение, КРС отбелязва, че видно от публикуваните в рамките на общественото обсъждане документи предоставените от предприятията данни са използвани навсякъде, където това е било възможно, при отчитане на възприетия подход на модифицираните съществуващи възли (scorched node), който видно от резултатите от проведените обществени консултации¹³ относно принципите за разработване на моделите не е оспорен и е приет от предприятията.

По отношение на изразеното становище от М-тел и БТК, че поради липса на достъп до BULRIC модела не е налице възможност да се изследват отделните зависимости в модела КРС още веднъж акцентира, че евентуалното предоставяне на достъп до модела ще създаде условия за нарушаване на изискванията за опазване на търговската тайна. КРС подчертава още веднъж, че спазва принципа на прозрачност в целия процес на разработване на модела, като, както вече беше отбелязано, още в етапа на стартиране на изпълнението на обществената поръчка предприятията бяха поканени на среща с наетия консултант „Екорис-Инсайт”, на която бяха запознати с основните принципи на разработване на BULRIC модели. На тази среща изрично беше подчертано решаващото значение на предоставянето на данни от предприятията, за да бъдат отразени в моделите в максимално възможна степен спецификите на разгърнатите от съществуващите предприятия мрежи и характеристиките на потреблението на българския пазар на мобилни услуги. За постигането на тази цел от предприятията бяха изискани с въпросници всички необходими за модела входящи данни. По този начин, с оглед спазването на принципа на прозрачност, още в самото начало на процеса по разработване на модела на предприятията е известно, че за разработването на модела е необходима информация от предприятията за трафика по услуги за 2010 и 2011, както и техните очаквания и прогнози за периода 2012-2015 г. за да бъде определено търсенето за всяка услуга за целия пазар. Исканата информация обхващаше също така данни за

¹³ Решение на КРС № 2032/11.10.2012 г.

структурата на мрежите на предприятията, за цените на закупени мрежови елементи, за инсталационни и директни и индиректни оперативни разходи както за 2010 г., 2011 г., така и за периода 2012 г. - 2015 г. От друга страна, по този начин на предприятията беше предоставена възможност активно да участват в разработването на модела, тъй като до голяма степен събирането на реалните данни е една от най-съществената част от модела, гарантираща отчитането на националните особености на българския пазар.

В допълнение, КРС държи да отбележи, че чрез изчисленията от нея подход за публикуване на всички показатели, определени чрез модела за МЕР в извадки в табличен вид, де факто на предприятията е предоставена много по-подробна и достъпна информация отколкото би могла да се получи от публикувани публични версии на подобни модели от други НРО, които в някои случаи са дори без данни.

По отношение на твърдението, че не е ясна функционалността на модела КРС обръща внимание, че ръководена от принципа на прозрачност на действията си е представила в консултативния документ извадки с получените показатели за МЕР по отношение на търсенето, мрежата и разходите и обясненията към тях относно какви изчисления са извършени, тъй като те дават много по-пълна и конкретна представа за начина на калкулиране на цените за терминиране отколкото би могла да се получи, ако до моделите без отразени данни бъде даден достъп, доколкото биха позволили изискванията за опазване на търговската тайна.

КРС не би могла да приеме твърденията на БТК, че КРС прилага два коренно различни подхода за определяне на прогнозния трафик по години, не е представила мотиви във връзка с разработената прогноза както и опасенията на предприятието, че заложените прогнози за развитието на трафика в мобилния модел не кореспондират с определения пазарен дял на ефективния мобилен оператор. КРС не намира промяна на подхода за определяне на прогнозния трафик по години в цитираните текстове. При разработването на модела и определянето на прогнозния трафик са ползвани данните, предоставени от предприятията. В тази връзка КРС обръща внимание, че е неотнормимо като мотив БТК да посочва, че сравнява действително отчетеното от БТК средно потребление на абонат, с прогнозираното в модела и да констатира, че прогнозата се различава от реалните данни на БТК. Определянето на 20% пазарен дял на МЕР, колкото е и пазарния дял на БТК не означава че показателите на ефективното предприятие по отношение на трафика, мрежата и разходите трябва да са като тези на БТК. В случай че в модела се приеме прогнозираното потребление по отношение на повикванията в собствена мрежа да бъде равно на отчетеното от БТК, то тогава моделът би изчислявал риге BURIC разходи на БТК, а не на ефективно предприятие. Следователно е неоснователно твърдението на дружеството, че за разглеждания период следва да се очаква задълбочаване на проблема със "затваряне на трафик", въпреки предприетите регулаторни интервенции, защото както се вижда и от извадка 9 на стр. 28 при прогнозите за трафика за периода 2012 г. – 2015 г. се наблюдава по-бърз темп на нарастване на входящи повиквания от темпа на нарастване на повикванията в мрежа за същия период.

КРС не би могла да се съгласи с твърдението на М-тел (т.1 от становището на предприятието), че никъде в модела не е разписано, че в основата на модела е заложена прогноза за бъдещето търсене. В подкрепа на позицията на КРС обръщаме внимание, че това ясно и точно е показано в т. 3.6. „Схема и етапи на процеса на моделиране” от документа „Резултати от модела „отдолу-нагоре” за определяне на допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България” (стр. 11), както следва:

- Във фигура 2 (стр. 11) са представени етапите, през които преминава процесът на

моделиране и където се вижда, че първата стъпка от Етап 1 „Планиране на капацитета” е „Прогнози за трафика по услуги”.

- Дебело подчертаваме, че подходът и действията, извършени на Етап 1 „Планиране на капацитета” за достигне до посочените във фигура 2 резултати „потребност от капацитет”, което на практика се определя посредством прогнозите за търсенето, са подробно описани след фигура 2 (стр. 11).

КРС не приема и бележката на М-тел (т.1 от становището на предприятието), че допусканията по отношение на брой абонати, обем на трафика, брой повиквания и др. за МЕР не кореспондират с реалното развитие на телекомуникационния пазар в Република България и е логично прогнозата за бъдещото търсене на услугите да следва и изводите, направени в годишните доклади на регулатора. В тази връзка подчертаваме отново, че от предприятията бяха изискани данни с отделни въпросници (различни от годишните въпросници за целите на изготвянето на годишния доклад на КРС), изготвени специално за целите на разработването модела. В писмата на предприятията, с които са предоставени попълнените въпросници на КРС нито едно от предприятията не е посочило, че там където липсват данни са съгласни за целите на разработването на модела да се ползват предоставените на КРС данни в годишните въпросници за изготвяне на годишния доклад на комисията, ако са относими.

Още един път дебело подчертаваме, че в модела са ползвани данните от изготвените въпросници за целите на разработването на модела, включващи и прогнози за всеки един показател за периода 2012 г. – 2015 г., а не от годишните въпросници и КРС, както и наетия консултант не биха могли да носят отговорност за невярно подадени данни, които представляват търговска тайна.

КРС е на мнение, че прогнозите за периода 2012-2015 за трафика в мрежата на МЕР са в унисон с:

1. установените тенденции в развитието на пазара в пазарния анализ към решение № 1362/2012г., където е посочен ръст за 2008-2010 на off-net трафика – 22% и on-net трафика – повече от 30%.

2. перспективи за развитие на мобилните гласови услуги в България, посочените в годишния доклад на КРС за 2011 г., които са свързани със:

- запазване и засилване на тенденцията все повече потребителите на гласови телефонни услуги да се отказват от фиксираните услуги и да ги заменят с мобилни;
- намаляване на средно месечния потребителски разход за мобилни телефонни услуги;
- предлагане на множество промоции, свързани с отстъпки от месечните абонаментни цени, включване на допълнителни минути за изходящи разговори и други;
- увеличаване на потреблението на мобилни телефонни услуги, предлагани в пакет с други електронни съобщителни услуги, вследствие на навлизането на мобилните оператори в нови сегменти от пазара;
- промяна в структурата на мобилния пазар като цяло – за крайните потребители от все по-голямо значение са услугите за достъп до интернет, съдържание и др., отчитайки и ръста при продажбите на смартфони.

КРС счита за неотнесими към определените цени за терминиране в мобилни мрежи бележки на М-тел и БТК, че прогнозираното търсене в модела на SMS и MMS услуги се отклонява от темповете на нарастването им по данни от годишните доклади на КРС, защото:

1. в годишните доклади са представени темпове на нарастване на SMS и MMS услуги за минал период 2007 – 2011, докато в модела са заложили прогнози за бъдещ период

2012-2015;

2. увеличаването или намаляването на SMS и MMS услугите не оказва влияние върху определената цена за терминиране в мобилни мрежи на минута, тъй като при възприетия подход за изчисляването и се използва само прогнозирания обем трафик за терминиране на повиквания в мобилна мрежа;

3. SMS и MMS услугите не се регулират и не са обект на настоящото обществено обсъждане. Те са обхванати от модела, поради необходимостта да се моделира такъв капацитет на мрежата на ефективно предприятие, чрез който да могат да се предоставят всички видове мобилни услуги.

КРС не приема твърдението на М-тел, че определеният СКР (Среден кумулативен ръст) от 30% за услугата пренос на данни е неаргументиран, защото предприятието отново не е посочило с кои конкретни стойностни показатели счита, че следва да е подплатен, нито колко по-висок ръст може да се очаква. В документа, публикуван за обществено обсъждане е посочено на стр. 27, че при определянето на 30% ръст за услугата пренос на данни е отчетено, че от една страна тази услуга е основната причина предприятията да влагат значителни инвестиции в 3G/4G мрежи, които се наблюдават понастоящем в целия свят. От друга страна преносът на данни като услуга съществува в продължение на доста време, но въпреки това все още може да се очаква значителен ръст, тъй като все повече приложения и съдържание се разработват за достъп чрез мобилни платформи.

В тази връзка напомняме за пореден път, че М-тел не предостави данни за целите на разработването на модела, които обхващаха и прогнози за тенденциите на развитие на обемите на предоставяните услуги за прогнозирания период, а и в настоящото си становище не посочва конкретни предложения. Поради това КРС запазва позицията си по отношение на ползването на определения 30% среден кумулативен ръст за услугата пренос на данни в модела.

В подкрепа на позицията на КРС считаме за необходимо да отбележим, че промяната в посока повишаване на средния кумулативен ръст на услугата пренос на данни за периода 2012-2015 няма пряко въздействие върху резултатите за pure BULRIC разходите на минута в лева за терминиране в мобилни мрежи на МСП, тъй като дори този показател да бъде повишен до 50%, в pure BULRIC разхода на минута в лева за терминиране в мобилни мрежи на МСП, като разглеждан резултат в настоящото обществено обсъждане не настъпват промени до третия знак след десетичната запетая.

КРС не е съгласна с твърдението на М-тел изложено в т. 8 от становището на предприятието, като счита, че предприятието няма основания да счита, че фактурираните минути за изходящи и входящи повиквания в мрежата на МСП не кореспондират с определения относителен пазарен дял на МСП. Обръщаме внимание, че предприятието неоснователно като обосновка посочва несъответствие на направени от него изчисления на средногодишни стойности на генерирани и терминирани повиквания от един абонат на МСП с тези показатели, изчислени по данни за предприятието, които са търговска тайна. На базата на това несъответствие предприятието има съмнение, че трафичните данни представени в извадка 7 кореспондират в голяма степен с евентуален прогнозен дял за МСП от 33%.

В тази връзка КРС обръща внимание в подкрепа на своята позиция, че приложеното сравнение на показателите средногодишна стойност на генерирани повиквания, средногодишна стойност на терминирани повиквания и относителен пазарен дял за МСП и М-тел е неотнормено и неправилно, защото няма основания в модела да се приеме, че ефективният оператор следва да има същата средногодишна стойност на генерирани повиквания и средногодишна стойност на терминирани повиквания като М-

тел, защото няма доказателства, поради липса на данни, че М-тел използва най-ефективно мрежата си според показателя натоварване на капацитета.

В тази връзка Комисията подчертава, че след направения анализ от експертите на КРС на данните за трафика, получени с годишните въпросници от предприятията за 2011 г., категорично се налага извода, че относителните дялове на реализирания трафик в мрежите на всяко предприятие от общия реализиран трафик в мрежите на трите предприятия не се препокрива с изчислените на база абонати и база приходи пазарни дялове на предприятията. Това естествено се дължи на различните маркетингови и ценови политики на трите предприятия, с които се стимулира по - високо или по-ниско потребление на една или друга услуга.

КРС счита, че посоченото по-горе доказва и липсата на основание за съмнения от страна на М-тел, че трафичните данни, представени в извадка 7, кореспондират в голяма степен с евентуален прогнозен дял за МЕР от 33%. В подкрепа на позицията на КРС обръщаме внимание, че извършената проверка на функционалността на модела доказва, че трафичните данни, представени в извадка 7, кореспондират на определения пазарен дял за МЕР от 20%.

КРС не приема и бележките на М-тел в т. 8 от становището на предприятието, че залагането на различен процент за технически трафик (успешни повиквания) по отношение на изходящите и входящи повиквания на дребно в зависимост от дестинацията не е обяснено и аргументирано. В тази връзка КРС счита за необходимо да поясни, че при залагането на показателите на техническия трафик (успешни повиквания, продължителност на разговора и време за задържане) са ползвани предоставените от предприятията данни. Обръщаме внимание, че в т. 3.1. „Тип модел” е посочено, че BULRIC моделът за мобилна мрежа в България е разработен въз основа на теоретично ефективен мрежови дизайн и закупено оборудване, определени **при отчитане на предоставените от предприятията данни**. При определянето им е съблюдувано спазването на границите на разумното отклонение от данните за вече изградените мрежи и закупено оборудване от предприятията с цел изчисляването на BULRIC резултати при постижима ефективност на предприятията. КРС уточнява, че посоченото в т. 3.1. общо за типа модел важи и за всеки етап от разработването на модела, включително и при определянето на показателите на техническия трафик.

КРС не счита, че повиквания от/към мрежи за широколентов безжичен достъп с номера от типа 99X следва да са разписани отделно, както е залегнало в регулаторните отчети. КРС обръща внимание, че в регулаторните отчети тази услуга е разписана отделно, защото това е необходимо, за да може предприятието да докаже, че третира равнопоставено и симетрично по отношение на цената повиквания в сравнение с повикванията от фиксирани и други мобилни мрежи.

КРС не приема несъгласието на М-тел със заложените в модела брой изходящи повиквания, генерирани от абонати на МЕР, защото счита за неотнормено сравняването на информация за средномесечния брой повиквания според ценовите кошници на ОИСР с този показател на МЕР, защото се сравняват данни от минали периоди с данни за предстоящи периоди. В допълнение обръщаме внимание, че в модела потреблението не се разглежда по кошниците на ОИСР, а е прогнозирано въз основа на предоставените от предприятията данни за трафика за 2010 и 2011, както и предоставените прогнози за периода 2012-2015 г. КРС подчертава, че по този начин се отчитат в максимална степен спецификите на българския пазар по данни от предприятията.

Във връзка с коментара на предприятието, че при моделирането следва да се вземат

историческите данни КРС посочва, че източник на прогнозите за трафика са предоставените от предприятията, тъй като е прието, че те най-добре знаят какъв е техният разгърнат капацитет на мрежата и какви са техните политики по отношение ефективното натоварване на съществуващата мрежа. Допуснатото намаление на повикванията към други мобилни мрежи през 2013 г. за МЕР (Извадка 10) спрямо 2012 г. се обосновава с това, че е необходимо известно време намаленията в разплащанията между предприятията да окажат ефект върху цените на дребно. Като се има предвид и, че предприятията предоставят услуги в пакети, чиито ценови условия са валидни най-малко една година, то би било напълно нормално ефекта от промени в цените да се отрази с такова закъснение.

КРС приема бележката на М-тел и в т. 2.05 (стр. 29 от документа „Резултати от модела „отдолу-нагоре“ за определяне на допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България“) е направена редакционна поправка с рефериране към извадка 9, а не 7.

КРС не приема бележката на М-тел, че прогнозираното нарастване на трафика в рамките на мрежата (on-net) за разглеждания период води до извода, че е прието допускането, че всички участници на пазара са с идентични дялове, в резултат на което е налице противоречие с предвиденото в анализа на съответния пазар, че чрез прилагането на разходоориентирани цени, определени чрез BULRIC модел, ще се преодолее твърдения от КРС конкурентен проблем на пазара за „затваряне на трафик в собствената мрежа“. КРС обръща внимание, че както се вижда от Извадка 11, прогнозираното нарастване на трафика извън рамките на мрежата (off-net) е значително по-високо за периода 2012-2015 от прогнозираното нарастване на трафика в рамките на мрежата (on-net), което е направено с оглед очаквания ефект от определянето на цените за терминиране в мобилни мрежи въз основа на резултатите от BULRIC модела, като мярка спрямо „затварянето на трафик в собствената мрежа“. С прилагането на цени за терминиране в мобилна мрежа, определени на базата на риге BULRIC разходи, при които се гарантира, че предприятията могат да реализират икономии от мащаба и да възвръщат направени инвестиции, да се стимулира потреблението на разговори между абонати на различни мобилни мрежи, като по този начин се увеличава (off-net) трафика, което пък резултира в намаляване на разходите за предоставянето на тази услуга за предприятията. Едновременно с това е и в интерес на крайните потребители, защото ще намали стимулите за затваряне на трафик в рамките на мрежата и абонирането към повече от един оператор с цел икономия на разходи за разговори с абонати на други мрежи. Всичко това не води до извода, че е прието допускане, че всички участници на пазара са с идентични дялове, а означава че при определянето на различните видове трафик в мрежата на МЕР за прогнозирания период се прилага 20% пазарен дял.

По отношение на коментарите на М-тел в т. 11 от становището им КРС пояснява, че в модела се приема използването на FR, EFR и AMR кодиране. Те имат подобни изисквания по отношение на диапазона на честотите в GSM обхвата. В модела клетките са планирани да достигнат средно ниво на услугата и едновременно потреблението в натоварени часове се приема при максимално натоварване. Също така трябва да се отбележи, че VHE to Mbps conversion factor се използва само по отношение на 2G услуги, които се предоставят през 3G мрежа, поради което неговото влияние е незначително/пренебрежително. В допълнение, потенциалното спестяване на разходи от компресиране би могло да бъде компенсирано от т.нар. „гладко предаване“ (smooth handover).

2. Във връзка с технологиите, които са взети предвид при разработване на инженерния модел М-тел и БТК посочват, че:

2.1. Представените в мобилния модел допускания не отчитат предстоящото навлизане на мрежи и технологии от четвърто поколение, които се очаква да изиграят значителна роля в развитието на сектора на осъществяване на електронни съобщения. М-тел и БТК намират за необосновано и становището на КРС, изложено по идентична бележка на предприятието в обществените консултации по консултативния документ „Разработване на модел „отдолу нагоре“ за определяне на дългосрочните допълнителни разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България“, а именно:

„По отношение становището на Мобилтел би могло да се твърди, че 4G е най-ефективната налична технология за предоставяне на мобилни услуги, но има практическо ограничение при предоставяне на информация по отношение на разходите при ползване на 4G мрежа (поне в България)“

По мнение на предприятията като се има предвид, че нееднократно в модела Комисията се позовава на „референтни данни на консултанта“, то не става ясно защо именно по отношение на информацията по отношение на разходите при ползване на 4G мрежа КРС се позовава на трудност да се намерят такива данни в Република България. Също така се обръща внимание, че Препоръката на Европейската комисия от 7 май 2009 г. относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и мобилна връзка в Европейския съюз (2009/396/ЕО) е приета през 2009 г. и отразява състоянието на развитието на технологиите към съответния момент. Видно от т. 4 на Препоръката, мрежата за достъп следва да включва наличните технологии (2G и 3G). Вземайки предвид факта, че настоящия документ се обсъжда през 2012 г. предприятието заключава, че е очевидно, че информацията следва да включва и технологиите, които вече се предлагат на европейския пазар на електронни съобщения. Застъпвайки виждането си, че 4G технологията се очертава да бъде най-ефективната технология за разглеждания период (2012 г. - 2015 г.) БТК отбелязва, че игнорирането на най-ефективната технология за мрежата за достъп би могло да означава единствено, че базите данни на избрания консултант не включват актуална информация относно последните налични технологии, което според предприятието поставя под съмнение доколко резултатите от прилагането на така разработения модел отразяват разходите на ефективен оператор.

Становище на КРС

КРС не би могла да приеме становищата на М-тел и на БТК относно включването на 4G технологията в модела. Регулаторът подчертава, че разработените модели са в съответствие с наложените с решения на КРС № 1362/31.05.2012 г. и № 1361/31.05.2012 г. специфични задължения на предприятията със значително въздействие на съответните пазари. В тази връзка обръщаме внимание, че в чл. 4 на Препоръка 2009/396/ЕО изрично е посочено, че централната част на мобилните мрежи по принцип се основава на мрежа от следващо поколение, частта за достъп до мобилни мрежи следва да се основава на комбинация от телефония от поколения 2G и 3G.

2.2. По отношение на опорната мрежа М-тел намира за притеснително, посоченото от КРС мнение, че NGN оборудването за пренос е достъпно, както за опорната мобилна мрежа, така и за фиксираната такава, поради което резултатите от опорната мрежа на фиксирания модел са взети предвид при извличане на оценките на разходите за мобилния модел. Според предприятието въз основа на цитираното мнение на регулатора може да бъде направен обоснования извод, че опорната мрежа в мобилния

модел е изградена на база на допусканията за опорната мрежа във фиксирания модел, което М-тел намира за некоректно и необосновано.

В своето становище БТК също отбелязва, че "...резултатите от опорната мрежа на фиксирания модел са взети предвид при извличане на оценките на разходите за мобилния модел", като застъпеното от БТК становище принципно не се различава от това на М-тел.

Становище на КРС

КРС отбелязва, че бележката е редакционна и не се отнася да предмета на настоящото обществено обсъждане.

3. М-тел и БТК изразяват несъгласие по отношение на промяната на пазарния дял на МЕР от 33% до 20%, като намират, че посочената промяна е необоснована, не отчита националните особености и е в противоречие с принципите, залегнали в Препоръка на Комисията от 7 май 2009 година относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и връзка в ЕС (2009/396/ЕО).

Изхождайки от позицията, че при определяне на пазарния дял се ползва формулата $1/n$, където n е броя на актуалните участници на пазара, предприятията изключително пространно, включително извън предмета на общественото обсъждане, проследяват процесите на издаване на разрешения за използване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър и по предоставяне на номера. Въз основа на това предприятията заключават, че няма сигурност за появата на дори само един нов участник на пазара.

В допълнение М-тел изтъква, че е налице разминаване в подходите при определянето на пазарния дял на МЕР в мобилния и фиксирания BULRIC модели, като посочва, че видно от данните за пазарния дял на ефективния оператор от фиксирания модел е 50%, при над 20 участници на пазара.

БТК и М-тел отбелязват, че въпреки направеното уточнение, че на моделиране подлежат календарни години (2012 г. – 2015 г.) от Извадка 1, която отразява основните финансови и технически допускания приети при разработването на модела на ефективно предприятие е видно, че за целите на модела се определя пазарен дял на ефективен оператор за 2010 г. и 2011 г. В резултатите обаче не се съдържа информация за това, как залагането на този параметър се отразява на резултатите от прилагането на модела. Доколкото входящите данни са определящи за това как ще бъде моделирана хипотетичната мрежа, респективно какви резултати ще покаже, предприятията считат за необходимо предоставянето на допълнителни разяснения за ролята на този параметър в модела.

Становище на КРС

Видно от Решение на КРС № 2032/11.10.2012 г.¹⁴ относно приемане на резултатите от обществени консултации по консултативни документи: „Разработване на модел „отдолу нагоре“ за определяне на дългосрочните допълнителни разходи (LRIC) за фиксирани мрежи в България”, „Разработване на модел „отдолу нагоре“ за определяне на дългосрочните допълнителни разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България” и „Определяне на среднопретеглената цена на капитала (WACC) за фиксирани и мобилни мрежи в България, КРС е приела със съответни мотиви становището на Сдружението за електронни комуникации относно промяна в подхода за определяне на пазарния дял в BULRIC модела за мобилна мрежа, тъй като използването му не позволява осигуряване на резултати, водещи до максимална икономическа ефективност.

¹⁴ <http://www.crc.bg/section.php?id=1164&lang=bg>, стр.21

В тази връзка при промяна на пазарния дял от 33% на 20% КРС е отчела както потенциалните възможности на конкуренти за навлизане на съответния пазар, така и Приложението към Препоръка 2009/396/ЕО, където по отношение на принципите за изчисляването на цени на едро за терминиране в мобилни мрежи е указано:

„За определяне на минималния ефективен мащаб за целите на разходния модел и като се взема предвид развитието на пазарните дялове в редица държави-членки на ЕС, препоръчваният подход е за този мащаб да се зададе пазарен дял от 20 %.”

Въз основа на горепосоченото пазарният дял на МЕР от 20% е определен като е използван препоръчителният минимален ефективен мащаб, който е достатъчен за да може МЕР да реализира по-голямата част от наличните икономии от мащаба и както вече беше казано е посочен в Приложението към Препоръка 2009/396/ЕО. Ако принципа $1/n$, при n =брой съществуващи предприятия, следваше да се прилага задължително при определяне на пазарния дял, то делът на ефективен оператор например в Испания би бил 7,14% (при 14 предприятия със значително въздействие върху съответния пазар), в Холандия този показател би възлизал на 10% (при 10 предприятия със значително въздействие върху съответния пазар), а в Швеция на 12,5 (при 8 предприятия със значително въздействие върху съответния пазар). В тази връзка КРС отбелязва, че при определянето на пазарния дял принципа $1/n$, където n =брой съществуващи предприятия, не следва да се прилага механично спрямо съществуващите в момента предприятия. Не на последно място КРС отбелязва, че чрез BULRIC моделите се определят разходите на ефективен оператор до 2015 г., като в перспектива, в резултат намаляване на бариерите за навлизане на съответния пазар се създават условия за навлизане на мобилни виртуални оператори на съответния пазар.

4. М-тел обръща внимание, че на представените таблици (стр. 24 от документа) за 2G и 3G покритие на мрежата и по-конкретно последната колона „% coverage in” не са посочени мотиви за определяне на процентите, които варират от 97% до 100%. От наличната в документа информация не е възможно да бъде установен методът за дефинирането на конкретните стойности по области.

Становище на КРС в т. 1.03. стр. 23 от документа е подробно обяснено, че прогнозите за покритието на 3G в модела се основават на допускането, че до края на прогнозния период (2015 г.) покритието на 3G мрежата ще съответства на покритието на 2G. Това е разумно допускане, като се има предвид, че 3G е по-модерната налична технология и че ползите от нея трябва да се предоставят на всички абонати на мрежата в разумен срок. За 2015 г., покритието на 3G мрежата в квадратни километри е изчислено чрез умножаването на „Сухоземна площ по области“ в квадратни километри по прогнозния процент на покритие по области. След това прогнозите за покритието за периода 2012 – 2015г. се получават чрез прилагането на линеен растеж за нарастването от неговата начална точка през 2011г. до прогнозираното проникване през 2015 г.

5. По отношение на мрежата за пренос М-тел обръща внимание, че дефинираните в документа „радиопредавателни връзки” за свързване на станциите от мрежите от второ и трето поколение към съответните контролери може да не са радио, както и че е от значение капацитетът на тези връзки, съответно технологията, която се използва и съответно разходите за оборудване.

На следващо място, предприятието намира, че представяната като брой връзки между отделните компоненти на мобилната мрежа транспортна мрежа е твърде опростена и може да води до огромни изкривявания, поради което предприятието счита, че моделът не отразява коректно разходите, дори и при изграждане на хипотетична мрежа. В допълнение, според предприятието никъде в модела не са отчетени допълнителните разходи, които правят предприятията в областта на преноса за подsigуряване

безотказната работа на мрежата.

Становище на КРС

КРС отчита мнението на предприятието, но намира за необходимо отново да посочи, че източник на заложените данни в модела е предоставената от предприятията информация относно мрежите и технически стандарти, които са показани в съответните извадки от модела. КРС не намира конкретни и обосновани предложения от предприятията за изменения по отношение на мрежата, поради което поддържа позицията си, представена в документа към решение 2033/11.10.2012 г.

6. В становището си М-тел сочи, че в модела капацитетът на преносните линии е заложен като сбор от нужния за момента като е добавен и известен запас за бъдещо развитие. Предприятието посочва, че обикновено голяма част от транспортната мрежа се изчислява с почти двоен запас от нужния в момента и предвидения растеж поради използването на схеми за автоматизирана защита на трафика, при които се налага дадено звено от транспортната мрежа да има капацитета да поеме и капацитета на временно отпаднали звена. Това, според М-тел почти удвоява нужните инвестиции за осигуряване на определен капацитет в преносната мрежа. В заключение М-тел посочва, че поради изложеното, е налице значителна разлика между нужните на теория по модела връзки и реално инсталираните от предприятията.

Становище на КРС

Относително е становището по бележка 5.

7. М-тел посочва, че в раздели от 3.06 до 3.10 (стр. 35-38 от документа) се представят данни за мрежа, която е морално остаряла и на практика няма да се използва реално в предвиждания от модела период напред. Всички данни в посочената част от документа са относими към SDH транспортна мрежа и съответно това е единствената използвана технология в хипотетичната мрежа. На практика обаче, в момента част от връзките са L2 и L3 Ethernet. Въз основа на посоченото М-тел отново подчертава извода, че в модела не е извършено нужното калибриране и отчитане на обективната действителност. Предприятието обръща внимание, че следва да се прецизират и използваните в документа понятия като вида преносна среда (радиопренос, меден кабел или оптичен кабел), както и използваните стандарти и протоколи.

Становище на КРС

Действително, SDH не е единствено възможната технология за предавателна мрежа (transmission network), но тази технология е избрана от КРС след отчитане на постъпилите становища от заинтересованите страни при провеждането на обществената консултация относно подхода и принципите за моделиране на мобилна мрежа в България при разработване на BULRIC модела.

Източник на заложените данни в модела е предоставената от предприятията информация относно мрежите и технически стандарти, които са показани в съответните извадки от модела. КРС не намира конкретни и обосновани предложения от предприятията за изменения по отношение на мрежата за достъп, поради което поддържа позицията си представена в документа към решение 2033/11.10.2012 г.

8. М-тел отбелязва, че на Фигура 7 (стр. 49 от документа) отново е предвидено осигуряване на пренос само през линии E1. При съвременните мрежи е невъзможно да се постигне максималния им капацитет като се използва като пренос линии E1. Като алтернатива може да се използва Ethernet (IP) мрежа за пренос. Бележката е относима

към раздели 6.16 - 6.17 от документа.

Становище на КРС

Принципно в модела е предвидено осигуряване на пренос през линии E1, тъй като са характерни за SDH технологията за предавателна мрежа (transmission network), но в модела е предвиден и по-висок капацитет като например STM1 и STM4, в случаите когато предприятията са подали такива данни. Източник на заложените данни в модела е предоставената от предприятията информация относно мрежите и технически стандарти, които са показани в съответните извадки от модела. КРС не намира конкретни и обосновани предложения от предприятията за изменения по отношение на мрежата за достъп, поради което поддържа позицията си представена в документа към решение 2033/10.11.2012 г.

9. М-тел счита, че в Раздел 5.01. КРС напълно неясно е определила покупната цена на единица капацитет. Данните за стойността на дадено оборудване би следвало да са достъпни или поне да бъде описано по какъв начин се е стигнало до определена цена (средно аритметично от X производители или използване на данни на конкретен производител). Предприятието отново изисква КРС да посочи източниците на данни относно стойността на оборудването, което е включено в моделираната мрежа (данни от предприятията, данни от производители или от доставчици на оборудване, друг източник, като се уточни кой е източникът). Същото се отнася и за годишната промяна на покупната цена, която не е обоснована. В допълнение към това, предприятието счита, че не е аргументиран и заложения различен полезен живот на оборудването (Извадка 23).

Становище на КРС

КРС отчита мнението на предприятието, но намира за необходимо отново да посочи, че източник на заложените данни в модела е предоставената от предприятията информация относно стойността на оборудването, а когато такива не са били предоставени са ползвани данни от други модели, разработени от консултанта, които не могат за бъдат цитирани, поради това че са търговска тайна. КРС не намира конкретни и обосновани предложения от предприятията за изменения по отношение на мрежата за достъп, поради което поддържа позицията си представена в документа към решение 2033/10.11.2012 г.

10. М-тел посочва, че в 5.04. от документа е предвидено, че разходи за лицензии и радиочестотен спектър се определят като средна стойност на разходите на съществуващите предприятия. В тази връзка и предвид мотивите на Комисията за промяна в пазарния на МЕР, не става ясно дали са отчетени и първоначалните такси по издадените разрешения на „Макс Телеком“ ООД, „4 Джи Ком“ ЕАД и „Булсатком“ АД. Няма яснота как е определена годишната такса за ползване на радиочестотен спектър. Позовавайки се на Приложението към Препоръката на Европейската комисия от 7 май 2009 г. относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и мобилна връзка в Европейския съюз (2009/396/ЕО) относно разходите за придобиване на допълнителен радиочестотен спектър М-тел се обръща към КРС с молба да разясни дали и как са отчетени първоначалните и годишните такси, заплатени от действащите мобилни предприятия за предоставения им допълнителен радиочестотен спектър. В случай, че Комисията не е отчетела посочените такси, то следва да се изложат аргументи за тази позиция на регулатора.

Становище на КРС

КРС обръща внимание, че в документа „Резултати от консултации за разработване на модел „bottom-up“ за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България”,¹⁵ където е представена информацията относно разходите на ефективен мобилен оператор, е посочено следното:

„От практическа гледна точка това има следните последици за разходните категории, които, в други подходи към LRIC, е възможно да бъдат включени в единичната цена на терминиране на гласови повиквания в мобилни мрежи:

- *Надбавките за постоянни общи и съвместни разходи се изключват.*
- *Лицензионните такси се изключват. Тези такси включват първоначалните такси, които се плащат в момента на издаване на лиценза, за неговото придобиване и за придобиване на право на използване на определена честота на радиочестотния спектър, и годишните такси за използване на предоставения радиочестотен спектър.*
- *Разходите за осигуряване на покритие на мрежата (различни от разходите за предоставяне на капацитет за пренос на трафик) се изключват.”*

В тази връзка КРС подчертава, че въпросът относно включването на разходи за лицензии и радиочестотен спектър в BULRIC моделите за определяне на разходите на ефективен оператор е бил предмет на обществени консултации, като предприятията не са представили бележки във връзка с горесцитирания текст. В допълнение, КРС отбелязва, че резултатите от обсъжданите модели са извлечени от pure BULRIC моделите.

11. М-тел намира, че разходите за Retail Billing System (purchase price & operation/maintenance cost), посочени в извадка 25 (стр. 43 от документа), са подценени, като същите зависят от тарифната политика на всяко предприятие. Колкото повече и по-сложни тарифни планове се предоставят на крайните потребители, толкова по-големи са и разходите за осигуряване на адекватна система за таксуване. Предприятието счита, че КРС следва да обоснове размера на заложените в посочената извадка разходи.

Становище на КРС

КРС отново посочва, че задачата на модела е да се калкулират pure BULRIC разходи на хипотетично ефективно предприятие, а не какви са pure BULRIC разходите по отделно на М-тел, КБМ или БТК. Pure BULRIC разходите по отделно на М-тел, КБМ или БТК следва да се изчисляват от разработени от всяко едно от предприятията Top Down LRIC модели, в които да се заложи съществуващата мрежа на съответното предприятие и фактически извършените от него разходи за експлоатация и поддръжка, включително и разходите за Retail Billing System (purchase price & operation/maintenance cost) на мрежата по данни от счетоводните системи на предприятията.

12. М-тел възразява срещу използвания подход за изчисляването на брой станции (стр. 55 от документа), за постигане на заложеното в модела покритие, при който е взет максимален радиус на клетката, тъй като ще доведе до по-малък брой необходими базови станции. Според предприятието използването на чисто геометричен подход при изчисленията без отчитане на релефа, градоустройството, действащите в Република България норми за хигиенна защита, които са многократно по-високи от тези на територията на ЕС и действащите нормативни разпоредби в областта на изграждането на електронни съобщителни мрежи ще

¹⁵ http://www.crc.bg/files/bg/Consultation_document_fixed.pdf, сmp. 8

доведе до голямо отклонение.

Според предприятието допусканията за покритието в модела са нереалистични в национален контекст като заложения капацитет е крайно недостатъчен, за да осигури качествено покритие при отчитане на релефа, както и вътре в сградите.

Предприятието настоява КРС да предостави максимално аргументирана и детайлна информация за използвания подход, за да бъдат налице обективни аргументи, които да доказват, че предвиденото от Комисията покритие е реално и достатъчно, за да осигури качествено предоставяне на услуги на крайни потребители.

Становище на КРС

КРС счита, че и по отношение на този коментар на М-тел следва да се има предвид, че задачата на модела е да се моделира мрежа на хипотетично ефективно предприятие и да се калкулират неговите pure BULRIC разходи. Мрежата на всяко отделно предприятие и разходите по отделно на М-тел, КБМ или БТК са предмет на Top Down LRIC модели, разработени в съответствие с техническите спецификации на разгърнатите от тях мрежи и по данни за разходите от счетоводните им системи.

13. По отношение на Извадка 38 (стр. 61 от документа) М-тел посочва, че не е налице обосновка защо е предвидено бройката на 2G базовите станции да намалява драстично предвид факта, че предвидения трафик на глас през 2G мрежата не намалява със същата пропорция в модела. Дори и Комисията да отчита някакво намаление на броя 2G базови станции, поради прехвърляне на гласов трафик към 3G базови станции, това не се осъществява с такива темпове, най-малкото защото ползването на услуги чрез 3G мрежата изисква определени крайни устройства у крайните потребители. Предвид изложеното, КРС следва да даде подробни и аргументирани пояснения за заложената тенденция на намаляване броя на 2G базовите станции.

Становище на КРС

КРС не намира за основателна горната бележка като посочва, че предвиденото намаляване на броя на 2G базовите станции е определено при отчитане на бързото навлизане на smart phones, които работят предимно с 3G, което се доказва и от значителното нарастване на трафика на данни през мобилна мрежа. В тази връзка самото предприятие е посочило в становището си, че очаква в прогнозирания период 2012-2015, дори и по-високо от 30% нарастване на трафика на преноса на данни, което пък от своя страна показва, че темповете на увеличаване на използването на 3G базовите станции са значителни.

14. М-тел е на мнение, че следва да бъде детайлно обяснено по какъв начин са залегнали и калкулирани в модела както инвестиционните разходи за изграждане на необходимата пасивна инфраструктура (включително и легализацията на сайтовете), така и по отношение на оперативните разходи във връзка с инфраструктурата (наем, енергия, охрана, застраховки). Предприятието посочва, че никъде в документа не е описано разпределението на базовите станции - изградени върху сгради (rooftop) или върху терени (greenfield) или такива за усилване на покритието вътре в сгради (indoor). В допълнение, според М-тел в модела не е предвидено увеличение на съответните инвестиционни и оперативни разходи за увеличение на капацитета, необходим за обслужване на прогнозираното търсене.

Становище на КРС

Както се вижда от фигура 3 на стр. 15 от документа моделираната мрежа на МЕР се

остойносттава чрез инвестиционните и преките текущи експлоатационни разходи за единица. Начинът на калкулиране на инвестиционните и оперативните разходи, включително общата годишна цена на капиталовите, инсталационните и текущите експлоатационни разходи за всеки актив и за всяка прогнозна година са детайлно представени в раздел 5.01. до раздел 5.05 от документа „Резултати от модела „отдолу нагоре“ (Bottom-Up) за определяне на допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи в България”.

По отношение на източниците на данни е посочено, че единичните покупни цени са определени въз основа на предоставените от предприятията данни и други (поверителни) данни, предоставени на консултанта при неотдавнашни задания за моделиране на разходите съгласно LRIC в други държави.

15. М-тел посочва, че в изготвения проект на документ не са описани моделите за поддръжка на базовите станции (inhouse or outsourced) и в тази връзка не е ясно какъв е обхватът на разходите за експлоатация и поддръжка (level of support – 1st level; 2nd level, 3rd level spare parts management).

Становище на КРС

КРС отчита мнението на предприятието, но намира за необходимо отново да посочи, че източник на заложените данни в модела се базират на предоставената от предприятията информация относно мрежите и на технически стандарти, които са показани в съответните извадки от модела. КРС не намира конкретни и обосновани предложения от предприятията за изменения по отношение на мрежата в модела, поради което поддръжка позицията си представена в документа към решение на КРС № 2033/11.10.2012 г. Подчертаваме още веднъж, че задачата на модела е да се калкулират pure BULRIC разходи на хипотетично ефективно предприятие, а не какви са pure BULRIC разходите по отделно на М-тел, КБМ или БТК. Pure BULRIC разходите по отделно на М-тел, КБМ или БТК следва да се изчисляват от разработени от всяко едно от предприятията Top Down LRIC модели, в които да се заложи съществуващата мрежа на съответното предприятие и фактически извършените от него разходи за експлоатация и поддръжка на мрежата по данни от счетоводните системи на предприятията.

16. М-тел намира, че липсват мотиви, които да доказват че метода на „наклонено изчисляване на рента“ (Раздел 7.01. от документа) по отношение на оценката на амортизацията, е коректен и относим към оборудването.

Становище на КРС

КРС отбелязва, че използвания до момента превод „наклонено изчисляване на рента“ за „Tilted annuity method“ за изчисляване на икономическата амортизация не е много коректен и може да породи неразбиране и объркване. Поради тази причина е по удачно да се използва терминът на английски език.

КРС подчертава, че мотивите за избор на подхода към изчисляване на амортизацията са подробно изложени в документа „Резултати от консултациите да разработване на модел “bottom-up” за определяне на дългосрочните инкрементални разходи (LRIC) за мобилни мрежи в България”, приет с решение на КРС № 2032/11.10.2012 г.¹⁶. Нещо повече, при определяне на този подход КРС е отчела представените в рамките на обществените консултации становища.

Становището на Глобул е търговска тайна

¹⁶ http://www.crc.bg/files/bg/Consultation_document_mobile.pdf, стр. 26

III. По отношение на документа „Резултати от прилагане на модела за опорна фиксирана мрежа за услугите генериране/терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, предоставяни от ефективен оператор

1. Общи бележки на БТК

Представените от предприятието общи бележки по отношение на модела на опорна фиксирана мрежа, в частта им по т. I.1. и т. I.2 са напълно идентични, с тези представени в становището за модела на мобилна мрежа. Позицията на КРС по тези точки е изложена на систематичното им място в настоящия документ.

2. Позовавайки се на изложената от КРС позиция по повод приемане на резултатите от обществени консултации¹⁷ за приложимия подход при определяне на допълнителните/инкрементални разходи въз основа на BULRIC модела за фиксирани мрежи, а именно за услугата терминиране на повиквания в определено местоположение да се използва *„чист LRIC (pure LRIC)“*, в съответствие с Препоръка 2009/396/ЕО, а за всички други услуги КРС да се използва TSLRIC+ (Total Service LRIC – LRIC за цялата услуга) БТК е на мнение, че за услугата „генериране от определено местоположение“ е ползван разходен модел TSLRIC+. Предприятието отбелязва, че спецификата на TSLRIC+ методологията предполага отчитането и на съответна част от общите разходи на предприятието. Следователно коректното определяне на разход за услугата генериране, според БТК, изисква прилагането на разработения BULRIC модел и въз основа на TSLRIC+ методологията. Въз основа на последното и като отчита, че КРС е отбелязала, че така разработеният модел позволява определяне на разходите въз основа на всяка една от методологиите (pure LRIC, TSLRIC и TSLRIC+), т.е. налице са обективни възможности за определяне на цена за генериране въз основа на съответната методология БТК застъпва виждането си, че е необходимо да се изиска от задължените предприятия допълнителна информация, най-малко за нивата на общите разходи. Според предприятието тази информация следва да бъде анализирана, а в последствие да се направи и оценка за разглеждания период от гледна точка на ефективния оператор, като се следват определени принципи.

Тъй като при разработването на двата BULRIC модела – за фиксираната и мобилната мрежа - се следва един и същ алгоритъм в съответствие с изложеното в Препоръка 2009/396/ЕО, то безспорно получените резултати от прилагането на моделите би следвало да отразяват разходите при предоставяне на услугата терминиране. В същото време, видно от представените резултати от прилагането на BULRIC модела за фиксираната мрежа, така полученият разход за услугата терминиране се прилага симетрично и по отношение на услугата генериране. В тази връзка предприятието е на мнение, че прилагането на резултатите от BULRIC модела по отношение на услугата „генериране“ е недопустимо. Определени по този начин, ценови ограничения за услугата „генериране“ са нелогични и в пълно противоречие с аргументацията, изложена от КРС. Посоченото представлява съществено нарушение и е основание за цялостно преработване на модела, тъй като изводите на КРС нямат връзка с изложените мотиви.

Становище на КРС

¹⁷ Решение на КРС № 2032/11.10.2012 г. по документа „Резултати от консултациите за разработване на модел „отдолу-нагоре“ за определяне на дългосрочните допълнителни/инкрементални разходи (Bottom-up LRIC) за фиксирани мрежи в България

КРС отбелязва, че съгласно т. IX.5.2.1 от Решение на КРС № 1361/31.05.2012 г., БТК следва да прилага разходоориентирани цени, определени въз основа на разходите на ефективен оператор и по отношение на услугата „генериране”. Същевременно КРС намира за коректна бележката на БТК за технически пропуск в документа „Резултати от консултациите за разработване на модел „отдолу-нагоре” за определяне на дългосрочните допълнителни/инкрементални разходи (Bottom-up LRIC) за фиксирани мрежи в България. В раздел 2 на посочения документ е пропуснато да се отбележи, че чистия LRIC (pure LRIC) се прилага както по отношение на услугата „терминиране”, така и на услугата „генериране”, въпреки че в основните положения на документа Комисията посочила, че възнамерява да разработи BULRIC модел на фиксирана мрежа с цел преразглеждане и определяне на цени на редица услуги в съответствие с наложените на предприятията със значително въздействие върху пазара задължения. В допълнение КРС отбелязва, че по отношение на специфичното задължение за прилагане на разходоориентирани цени за услугата „генериране”, изчислени въз основа на BULRIC модел на регулатора, наложено с Решение на КРС № 1361/31.05.2012 г. няма постъпили възражения, в т.ч. от БТК.

3. Според становищата на БТК и М-тел в документа липсва обосновка на заложените в модела входящи данни.

Според БТК представените в резултатите данни илюстрират противоречиви и в голяма степен нелогични тенденции в развитието на пазара, което поставя под съмнение резултатите от прилагането на BULRIC модела. Предприятието посочва и позицията на КРС в отговор на постъпили коментари по въпрос 2 в рамките на проведените обществени консултации на принципите за разработване на BULRIC модела за фиксирана мрежа на ефективен оператор в България, където се прави уточнението, че *“с оглед избягване на грешки при оразмеряване на мрежата на ефективен оператор, предоставената от предприятията информация се използва при разработването на BULRIC моделите”*.

Също така, предприятието сочи, че с оглед на изложеното по т. 4.2 “Източници на данни, използвани в модела” от резултатите КРС не е посочила подхода, който се прилага при определяне на прогнозното търсене, а само се пояснява, че където е възможно в модела са използвани данни, така както са представени от предприятията, “тъй като тези данни отразяват действителните експлоатационни обстоятелства и потребителско поведение, които са характерни за България, като са отчетени и тенденциите в развитието на разходите за прогнозирания период”.

Както и при мобилния модел, така и тук, БТК посочва, че са неясни прилаганите критерии от страна на консултанта “Екорис-Инсайт” при калибрирането на данните, кога се счита, че е налице необосновано несъответствие и на какъв принцип се използват референтни показатели и отново посочва, че не е сериозно да се очаква съвпадение на данни, предоставени на консултанта в рамките на отделни проекти в различни страни.

Въз основа на горното БТК е на мнение, че така проектираната мрежа не изпълнява изискванията за мрежа на ефективен фиксиран оператор в България, което от своя страна поставя под съмнение получените резултати от прилагането на модела. В подкрепа на посоченото БТК изтъква, че прогнозираното търсене за периода 2012 г. – 2015 г. по отношение на броя на линиите е изключително динамично и с големи отклонения спрямо тенденцията, формирана въз основа на данните в годишните доклади на КРС, което е илюстрирано на фиг. 1 от становището на БТК относно резултатите за този модел. Също така БТК представя данни илюстриращи разминаване между пазарните тенденции и заложената в модела прогноза по отношение на очаквания брой абонати на IPTV, битстрийм достъпа и по отношение на средномесечното

потребление на абонат в сравнение с данните от годишните доклади на КРС. Въз основа на изложеното БТК счита, че са налице достатъчно основания да се приеме, че прогнозираното в модела търсене не кореспондира с пазарната ситуация в България.

В становището М-тел застъпва позиция, която не се различава от тази на БТК, като посочва аргументите и данните, посочени от БТК, с изключение на данните за броя на абонатите на IPTV. Фигура 5 на М-тел, чрез която се илюстрират прогнозираните тенденции и данните от годишните доклади на КРС, по нищо не се различава от представената от БТК фиг. 1.

Становище на КРС

КРС не би могла да се съгласи с твърденията на БТК относно липса на обосновка на заложените в модела входящи данни. Следвайки концепцията за проектиране на мрежа на ефективен оператор, прогнозата за бъдещото търсене е показана в детайли, което е видно от извадка, представена в раздел 4.4.2 на документа¹⁸, където се съдържат и конкретни стойности на разработената прогноза. В допълнение следва да се отбележи, че в раздел 4.2. са посочени и източниците на данни, въз основа на които е направена съответната прогноза, като КРС отново обръща внимание, че за целите на прогнозата са използвани данните, предоставени от предприятията, в т.ч. на самото БТК. В тази връзка изразените от предприятията съмнения за резултатите от прилагането на BULRIC модела на предприятията, мотивирани от „противоречивите и в голяма степен нелогични тенденции в развитието на пазара” са съмнения по отношение на коректността на представените от самите тях прогнози. Цитираният текст, който според БТК е аргумент, подсилващ съмненията им, всъщност казва, че с предимство се ползва информацията, представена от българските предприятия, което не означава, че тази информация не е била оценена от гледна точка на очакваното развитие на пазара. В допълнение следва да се подчертае, че във връзка с разработването на BULRIC моделите, КРС възложи обществена поръчка, документацията за която бе публикувана на официалната страница на КРС. В документацията за обществената поръчка бе посочено, че при липса на данни поради отказ на предприятията да сътрудничат в процеса на разработване на моделите, следва да бъдат ползвани сравнителни данни. Използването на сравнителния подход (benchmark) е обичайна практика, използвана от регулаторните органи, като на предприятието е добре известно, че съпоставянето на данни при този подход не означава механичното им пренасяне.

Както БТК правилно посочва в становището си прилагането на подхода “scorched node” на модифициране на съществуващите възли отчита спецификите на вече разгърнатите мрежи, което е едно предимство от гледна точка на подхода „scorched earth”, тъй като се вземат предвид реалните възли в мрежата. По този начин се избягва преследването на ефективност, която на практика никога не би могла да се достигне. В тази връзка, КРС подчертава, че в документите относно BULRIC модела е посочено, че за разгръщането на ефективната мрежа се вземат предвид както вече разгърнатите мрежи, така и обема на търсенето. От последното е видно, че оразмеряването на мрежата зависи от настоящето и бъдещо търсене.

В допълнение КРС още веднъж подчертава, че въпросите относно топологията на мрежата и нейното оразмеряване са разгледани подробно както в консултативните

¹⁸ Резултати от модела „отдолу нагоре“ (Bottom-Up) за определяне на дългосрочните допълнителни/инкрементални разходи (LRIC) за услугите генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи в България

документи, поставени на обществени консултации с Решение на КРС № 227/16.02.2012 г., така и в документа, обект на настоящото обществено обсъждане.

Във връзка с твърденията на БТК за противоречията в прогнозата за развитие на пазара, илюстрирани на фиг. 1 от становището на БТК, респ. на фиг. 5 от становището на М-тел, то КРС отбелязва, че броя на абонатните линии в модела се базира на подадените от предприятията данни. Има техническа грешка в модела, като съотношението на активните спрямо инсталираните линии, което е довело до „драматичните“ промени, посочени от БТК. Последното е коригирано в модела но следва да се отбележи, че то не се отразява на резултатите от модела, тъй като разходните елементи са чувствителни по скоро по отношение на трафика, отколкото по отношение на линиите.

Във връзка с прогнозата за броя на абонатите на IPTV КРС отбелязва, че според възприетата стратегия за цифровизация на ефира през 2013 г. всички ефирни телевизии са длъжни да стартират излъчване на цифров сигнал, а не аналогов както е досега. В тази връзка е логично в модела да се отчита и плана за цифровизация, който ще окаже влияние върху потребителите, като част от тях ще станат потребители на IPTV.

Прогнозата за броя на потребителите на битстрийм се базира на данните за ADSL потребителите на дребно, представени от предприятията. КРС подчертава, че разходните елементи в модела за опорна мрежа са чувствителни по-скоро от гледна точка на трафика, отколкото от гледна точка на линиите и в тази връзка евентуална промяна в прогнозата за броя на абонатите на битстрийм не би повлияла в голяма степен върху резултатите от модела.

По отношение на становището на БТК относно развитието на фиксираните постове КРС отбелязва, че разработеният модел се отнася до мрежата на хипотетичен ефективен оператор в България и взема предвид данните от всички предприятия и пазара като цяло. Направените от предприятието сравнение касаят тенденциите валидни за БТК, поради което няма как да съвпадат с прогнозите за хипотетичен ефективен оператор.

4. Според становището на БТК определения пазарен дял на ефективен фиксиран оператор в размер на 50% не кореспондира с пазарната ситуация в България. Предприятието посочва, че за разлика от BULRIC модела на ефективен мобилен оператор в България, при разработването на който е представен подхода за определяне на пазарния дял, то този въпрос не се коментира в рамките на процедурата по разработването на BULRIC модела за фиксираната мрежа. Индикатор за некоректното определяне на стойността на този показател, според БТК е и факта, че така дефинирания пазарен дял се прилага по отношение на всяка една от услугите в модела, а именно гласови повиквания, линии под наем, пренос на данни, достъп до интернет и IPTV. Предприятието отбелязва, че всяка една от тези услуги е част от отделен пазар със специфични характеристики, като брой участници, степен на конкурентост, потенциал за развитие и т.н. В този смисъл достигането на един и същ пазарен дял за всяка една от тези услуги е практически невъзможно, тъй като не би могло да се очаква конкурентната сила на от едно предприятие да се прояви в една и съща степен на отделните пазари. Същата позиция се застъпва и от М-тел в становището на предприятието на стр. 24.

Становище на КРС

Становището на КРС по този въпрос е аналогично на изложеното в т. II.3 от настоящия документ.

5. Сериозни съмнения по отношение достоверността на получените резултати от прилагането на BULRIC модела на мрежа на ефективен фиксиран оператор в България изразява БТК. Тези съмнения се пораждат от разлика в резултатите от BULRIC модела

на мобилната мрежа, в резултат от прилагането на който е определена цена, намаляваща постепенно за разглеждания период, докато прилагането на BULRIC модела за фиксираната мрежа води до определянето на една и съща цена през целия период. Поради липса на достъп до моделите предприятието посочва, че не може еднозначно да се направи извода дали определените цени са изцяло съобразени с получените разходи или отразяват оценката на КРС за това как трябва да се развиват техните нива за разглеждания период. В тази връзка е направено допускането, че по аналогия на извършените пазарни анализи на пазарите на едро за терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи и за генериране и терминиране на повиквания в определено местоположение, при определянето на разходоориентирани цени въз основа на BULRIC модели също са приложени различни модификации на подхода. БТК е на мнение, че не са налице обстоятелства, които да обосновават различия в полза на мобилните мрежи. Предприятието посочва, че в случай че КРС поддържа подхода си за определяне на по-плавни темпове на намаление на цените за терминиране в мобилни мрежи, то на тази база следва да се определят и нивата на цените за генериране/терминиране от/във фиксирани мрежи.

Становище на КРС

КРС не би могла да приеме допускането на БТК, че по аналогия на извършените пазарни анализи на пазарите на едро за терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи и за генериране и терминиране на повиквания в определено местоположение, при определянето на разходоориентирани цени въз основа на BULRIC модели също са приложени различни модификации на подхода. КРС подчертава, че различният характер на резултатите от двата модела се дължи на факта, че единият модел се отнася за мобилна мрежа, а другият за фиксирана опорна мрежа. Поради това няма нищо по логично от това получените резултати да бъдат с различен характер, както правилно е посочено от БТК. Наличието на два модела за две различни мрежи, предполага използването на различни мрежови елементи, различни стойности на тези елементи, различен полезен живот, различна маршрутизация, обусловена от различните мрежи и редица други фактори.

В допълнение КРС посочва, че е представена таблица 2.02 в извадка 18, но е допусната техническа грешка, която ще бъде коригирана, тъй като се има предвид раздел 2.01, който е представен в извадка 17.

6. В становището си относно топологията и дизайна на мрежата БТК посочва, че липсва информация за това какви протоколи и кодеци се залагат. Отбелязано е, че в становището на КРС относно постъпили коментари по въпрос 10 от проведените обществени консултации не се съдържа конкретен отговор, като вместо това е заложен коефициент на конвертиране от Erl в Mbps, равняващ се на 0.064 като не се дават сведения при какви загуби (основен показател за QoS при гласовите услуги) и за какъв кодек е смятана мрежата, а това оказва пряко влияние на обема на обслужвания трафик в часовете на най-голямо натоварване. БТК напомня, че е поет ангажимент от страна на КРС конкретните стойности на QoS и GoS параметрите да бъдат поставени на обществено обсъждане, което не е направено. С оглед на посоченото БТК счита, че в изготвения проект липсва информация за относно конкретни технически параметри, които са от съществено значение при разработване на мрежата на ефективен оператор.

Становище на КРС

Мрежата на хипотетичния оператор е разработена така, че всеки гласов канал да заема 64kbps, като не се интересува от компресията на гласа. Последното от своя страна максимизира качеството на услугите. Използването на 64kbps фактор за

конветиране на ВНЕ в Mbps предполага високо качество на гласовите услуги. Другият ключов входящ параметър за качеството на услугите е „максимално използван капацитет за оперативно планиране”, което обикновено се залага около 65-70%. Моделът приема, че само 10% от номиналната скорост на линиите под наем се ползва в натоварения час. Същото се прилага и за IPTV, въпреки че много по-нисък процент се приема за гласови услуги и за пренос на данни. В тази връзка КРС отбелязва, че 100% конверсия би била изключително необичайна и крайно консервативна от гледна точка на планирането на мрежата. Реално по-голямата част от линиите под наем не биха били използвани максимално през повечето време, поради което възприетите 10% са напълно разумни от гледна точка на планирането на мрежата. Последното не се отразява на способността на БТК да предлага линии под наем с гарантирана скорост, тъй като това се постига, като се дава приоритет на трафика от линиите под наем в сравнение с трафика от другите услуги.

7. М-тел представя следните бележки по отношение на модела на хипотетична мрежа:

7.1. На стр. 8 от документа КРС твърди, че е използван „... модел на хипотетична мрежа, която би била изградена с използване на модерна технология, за да предоставя съществуващите или бъдещи услуги, ...”. Същевременно в модела като технологии в мрежата за достъп са посочени MSAN и DSLAM. Предприятието е на мнение, че посочените технологии са по-скоро остарели и не отговарят на определението „модерни”. В Република България тези технологии се използват само и единствено от „Българска телекомуникационна компания” АД. Останалите участници на пазара използват технологии като GPON, CEPON и Active Ethernet, които технологии не са засегнати по никакъв начин в модела.

7.2. В модела са залегнали капацитети от 2,5GB за CORE, EDGE и Aggregation оборудването. Съществуващото оборудване на водещи доставчици е с налични 1 GB и 10 GB интерфейси, като следващите възможности за по-големи капацитети са съответно 40 GB и 100 GB. В тази връзка, считаме, че модела следва да се коригира, за да отчита реалните капацитети на оборудването.

7.3. В BULRIC модела като Physical Layer (Layer 1) от 7-слойния OSI модел е посочен само DF. Поради редица съображения в реалните мрежи се използват различни WDM технологии, като например DWDM. DWDM технологията, заедно с DF е гръбнака на една хипотетична и реална опорна мрежа. Предвид посоченото считаме, че моделът трябва да се коригира, като се добавят съответните DWDM елементи на мрежата и тяхната стойност.

7.4. Допускането в Раздел 3.02 (стр. 28 от документа), а именно „Повиквания в мрежата преминават от MSAN през AGGR, EDGE, CORE до Softswitch и обратно.” предвид отчитането на коректна маршрутизация следва да бъде коригирано така: „Повиквания в мрежата преминават от MSAN през AGGR, EDGE, CORE, EDGE до Softswitch и обратно”.

7.5. В Раздел 3.02 (стр. 28 от документа) е предвидено, че „Интернат достъпът преминава от MSAN през AGGR, EDGE, CORE към чужбина.”. На първо място, с оглед коректно отчитане на маршрутизацията допускането следва да се коригира така:

„Интернет достъпът преминава от MSAN през AGGR, EDGE, CORE, EDGE към

чужбина."

На следващо място, намираме за съществен пропуск в модела липсата на BG Peering трафика. Може да се приеме, че BG Peering е част от трафика на услугата Интернет достъп, която се терминира в Република България. Тя е доста по-голяма като капацитет от тази, която се терминира в чужбина и не може да се пренебрегне. В тази връзка, предлагаме BG Peering трафика да се включи в модела.

Становище на КРС

По отношение на т. 7.1 КРС отбелязва, че М-тел правилно идентифицира, че изборът на технология е в съответствие с мрежата на БТК, като последното бе съгласувано с оглед проведените обществени консултации открити с Решение на КРС 227 от февруари 2012 г. по отношение на принципите за разработване на модела. КРС обаче счита, че използването на MSANs и DSLAMs не изключва възможността за разгръщане на GPON и GERON технологии, като последното изрично е посочено в консултативните документи по отношение на модела за мрежата за достъп.

По отношение на т. 7.2. КРС не приема предложението на В-тел за промяна в капацитета на мрежата, като отбелязва, че от една страна това е капацитета, посочен от предприятията, а от друга КРС намира този капацитет разумен от гледна точка на мащаба на търсенето, касаещо мрежата. Елементи с по-голям капацитет вероятно биха били по-неефективни, тъй като в резултат би се получил значителен свободен капацитет в мрежата.

По отношение на т. 7.3. КРС отбелязва, че използването на DWDM технологията не е изключено от модела. Както е посочено в документацията „преносната технология в опорната мрежа е IP върху мултисервизни транспортни платформи”.

По отношение на т. 7.4. КРС не би могла да приеме предложението на М-тел повиквания в мрежата преминават от MSAN през AGGR, EDGE, CORE, EDGE до Softswitch и обратно, тъй като Softswitch е ситуиран в опорния възел.

КРС не приема предложението на М-тел за промяна на маршрутизацията, както това е посочено в т. 7.5, тъй като международната интернет свързаност е ситуирана в опорния възел. По отношение на BG peering трафика, различен от трафика за Internet достъпа вече посочен в модела, следва да се отбележи, че той ще остане на най-високото ниво на мрежовата йерархия, където би имал много малък ефект по отношение на разходите за взаимно свързване. Очевидно, ако този трафик следва да се добави, то следва да се добави както трафика, така и съответното необходимо оборудване, поради което единственият ефект би бил незначителни икономии от мащаба на CORE ниво.

8. По отношение на представената на стр. 25 Извадка 17 относно обемите трафик за МЕР за всяка услуга и година, при отчитане на пазарния дял М-тел е на мнение, че не би следвало услугите - изходящи повиквания към ОЛЮ и терминиране на повиквания от ОЛЮ да са посочени общо, т.е. без разбивка към/от други фиксирани мрежи в страната, към/от мобилни мрежи в страната и към/от мрежи за широколентов безжичен достъп (BWA). Според предприятието би следвало посочените в таблицата трафични обеми да са на базата на реални прогнози за развитието на пазара и следователно отделните услуги да бъдат коректно отделени.

В допълнение към това, както и в мобилния модел, М-тел отново изразява виждането си за липса на обосноваване на използваните коефициенти за нефактурираните минути

(Таблица 3 от становището на предприятието). Аналогично както при мобилния модел, използваните проценти за т.н „технически трафик“ за различните категории повиквания е заложен без аргументирано обяснение за това.

Становище на КРС

По отношение на услугите изходящи повиквания към ОЛО и терминиране на повиквания от ОЛО, КРС счита, че не е необходима разбивката към/от други фиксирани мрежи в страната, към/от мобилни мрежи в страната и към/от мрежи за ширококолов безжичен достъп (ВВА), тъй като за реализацията на тези услуги се ползват едни и същи елементи на мрежата, без значение дали генерираното повикване е към други фиксирани или към мобилни мрежи, както и дали терминираното повикване е от други фиксирани или мобилни мрежи. Както е известно на М-тел при терминиране на повикване, то влиза в мрежата на виканото предприятие, за да стигне до потребителя, като се ползват съответните елементи на мрежата, за да се реализира услугата. Тези елементи на мрежата, които участват при терминиране на повикване, не са различават в зависимост от викащата мрежа (друга фиксирана или мобилна или мрежи за ширококолов безжичен достъп). Същото важи и за генерирането на повикване. Предвид посоченото КРС е на мнение, че разделянето на повикванията по начина посочен от М-тел ненужно би утежнил и усложнил модела, като резултатите не биха били различни.

По отношение на процентите за „технически трафик“, в документа те са пояснени детайлно от гледна точка на тяхното приложение и значение за модела, тъй като както вече бе посочено в документа, трафикът следва да се превърне в мрежови трафик, за да се оценят разходите, които се генерират за предоставянето на съответните услуги.

9. М-тел обръща внимание, че в документа няма предвидени разходи за изграждане на инфраструктура като разрешения за строеж, проектиране и прокопаване за полагане на кабели. Няма предвидени проценти от мрежата, които ще се изградят чрез кабели и такива, чиято свързаност ще бъде чрез радиовръзка, имайки предвид че определени райони от територията на страната (предимно планински), не позволяват полагане на кабел или икономически е неизгодно да бъде извършено, включително не са отчетени особеностите на релефа на страната.

Становище на КРС

КРС обръща внимание, че предмет на общественото обсъждане са резултатите от ВULRIC моделите по отношение на услугите генериране/терминиране, предоставяни чрез опорната фиксирана мрежа, докато посочените от М-тел разходи са относими към фиксираната мрежа за достъп.

10. М-тел посочва, че таблиците на Извадки 18, 25, 31 от документа не съдържат данни и съответно не могат да бъдат анализирани. Според предприятието Комисията следва да поясни функцията на съответните извадки като част от модела.

Становище на КРС

КРС не би могла да се съгласи със становището на М-тел. Извадка 18 представя показателите, чиито стойности се вземат предвид за определяне на трафика, който не се отчита чрез билинг системата, като функцията ѝ е обяснена детайлно. Извадка 25 представя определянето на преносните връзки, като преди това е подробно обяснена нейната функция. Видно от наименованието Извадка 31 се отнася до непреките разходи и разпределението им към мрежата, общите разходи и разходи за предоставяне на услуги на дребно.

В допълнение може да се посочи, че стойностите относими към определяне на цените за генериране и терминиране са представени в калкулационните листове, което е видно при детайлен преглед на представения на обществено обсъждане документ.

11. М-тел счита, че КРС напълно неясно е определила покупната цена на единица съоръжение. Данните за стойността на дадено оборудване би следвало да са достъпни или поне да бъде описано по-какъв начин се е стигнало до определена цена (средно аритметично от X производители или използване на данни на конкретен такъв). Тази информация е от изключително значение за крайните резултати от модела и би следвало да бъде детайлно аргументирана. Същото се отнася и за годишната промяна на покупната цена - без обосновка е определен и заложен процент на изменение.

Становище на КРС

Становище на КРС по горната бележка е представено в т. II.9 от настоящия документ.

12. М-тел е на мнение, че не са налице аргументи относно използваната оценка на амортизация, която се основава на „наклонено изчисляване на рента“, като годишния процент на амортизация се определя от икономическия живот на актива и промяната на цената на актива, Раздел 7.01. от документа. Комисията е приела, че амортизацията е по „натоварена в началото“, т.е. в началото на икономическия му живот амортизационната е по-висока, отколкото в края му, като липсва обосновка, че този метод на изчисление е коректен.

Становище на КРС

Становище на КРС по горната бележка е представено в т. II.16 от настоящия документ.

IV. По отношение на документа „Методология за определяне на среднопретеглената на капитала (WACC)

1. Във връзка с горния документ М-тел посочва, че поддържа становището си, застъпено в т. I.5 от настоящия документ.

Становище на КРС

КРС поддържа становището си по т. I.5 от настоящия документ.

2. Във връзка с представената информация в т. 3.4. (стр. 9 от документа) относно инфлационния процент в Република България, който се твърди, че понастоящем е 4,5%, М-тел би искало КРС да посочи източникът, както и какво разбира под понятието „понастоящем“. По данни от Националния статистически институт, годишната инфлация през януари 2011 г. спрямо януари 2010 г. е 4,5%, докато същият показател за януари 2012 г. спрямо януари 2011 г. е 2,3%. С оглед изложеното, считаме че не е коректно използването на стари данни в документи, които са публикувани на обществено обсъждане в края на 2012 г.

Становище на КРС

КРС обръща внимание, че в т.3.4. (стр. 9 от документа) се коментира ползването на реални или номинални стойности. Отчитайки факта, че реалните стойности отразяват изискуемата доходност без да отчитат нивата на инфлацията, КРС предвижда да прилага номинални стойности при определянето на среднопретеглената цена на капитала. В тази връзка следва да се посочи, че стойността на инфлацията е ирелевантна, което е отразено в документите „Резултати от модела „отдолу-нагоре“ за определяне на дългосрочните допълнителни/инкрементални разходи (Bottom up LRIC) за фиксирани мрежи в България“ и „Резултати от модела „отдолу-нагоре“ за определяне на дългосрочните допълнителни/инкрементални разходи (Bottom up LRIC) за мобилни мрежи в България“.

3. М-тел обръща внимание и на факта, че на стр. 9 от документа отново е цитирана и използвана информация по отношение на рейтинговите оценки по държави, която информация е от 2008 г. и единствено е посочено, че наскоро Moody's е преразгледала оценка за Република България, без да се посочва точно кога.

Становище на КРС

При задълбочен прочит на документа относно методологията за определяне на среднопретеглената цена на капитала е видно, че цитираните рейтингови оценки са посочени от една страна от гледна точка на кредитоспособността на правителството и от друга страна с цел съпоставка с последната оценка, която може да се провери на страницата на Министерство на финансите и е от 22.07.2011 г.

4. М-тел изразява становище за немотивираност на допускането на КРС в т. 3.5., в частта оценка на безрисковата норма на възвращаемост за фиксирани и мобилни оператори от порядъка на 4 %.

Становище на КРС

КРС не може да се съгласи със становището на предприятието, тъй като оценката на безрисковата норма на възвращаемост се базира на характеристиките на емисия на ДЦК

с матуритет 2016 г., какъвто е периода, обхванат в модела.

5. За М-тел липсва яснота защо КРС счита, че финансовия лост на Telecom Austria (който е 41.25% към 31.12.2010 г. и 45.23% към 31.12.2011) е неподходящ. Данните, които КРС цитира за европейската дългосрочна средна стойност за мобилни предприятия са от финансово-икономическата криза и би следвало да се осъвременят. В допълнение, предприятието счита, че следва да бъде отчетен и факта, че към края на октомври 2012 г. финансовият лост на Telecom Austria значително се покачва и достига до 63.56%. Нещо повече, според М-тел, КРС не е мотивирала защо счита за разумен точно диапазона от 35% до 39% за целите на изчисляването на WACC, а се цели доближаване до стойността за фиксиранията предприятия.

Становище на КРС

КРС е посочила в документа, че стойността на финансовия лост на Telecom Austria е твърде висока, както е посочено на стр. 14 от документа, като се отчита средната величина в световен мащаб 25% (Bloomberg) и европейската дългосрочна средна стойност за мобилни оператори е 29%, изведена от Copenhagen Economics през 2007 г. Комисията е на мнение, че 25% или 29% са ниски стойности за българския пазар, докато 41,25% са във високата част на скалата. В тази връзка като компромисно решение се възприема стойност в диапазона от 35% до 39%.

В допълнение следва да се отбележи, че в почти всяка държава-членка се ползва една и съща стойност както за фиксирани, така и за мобилни предприятия, като стойността варира в диапазона от 30% до 50% (напр. Франция, Швеция, Дания, Ирландия, Италия). Единствената причина, поради която стойността на този показател във Великобритания се различава за предприятията, които предоставят фиксирани услуги и тези, които предоставят мобилни услуги, е че там няма оператор, който да предоставя и двата вида услуги, което на практика се случва в повечето държави-членки, включително и България. В тази връзка изборът на тази стойност е изключително разумен и аргументиран за България.

6. КРС е стигнала до извода (стр. 13 от документа), че дълговата премия ще има „леко отрицателна стойност от -0,12%“, което според М-тел е нелогично, поради което предприятието е на мнение, че Комисията следва детайлно да мотивира и аргументира своето твърдение.

Становище на КРС

Следва да се подчертае, че Комисията **не е стигнала до извода**, че дълговата премия е леко отрицателна (-0,12), а КРС е калкулирала този показател въз основа на данните за безрисковата норма на възвръщаемост и цената на дълга. Резултатът е получен по емпиричен път, чрез изчисления.

7. Представеното от КБМ становище представлява търговска тайна на предприятието.